

SOCIETATEA DE MÂINE

CUPRINSUL:

FIGURI REPREZENTATIVE: T. G. Masaryk, marele democrat prin gândire și acțiune — — — —	N. DAȘCOVICI
Opera lui Masaryk — — — — —	R. KÜNZL-JIZERSKY
T. G. Masaryk — — — — —	DR. LAD. KVETON
Zece ani dela moartea lui A. D. Xenopol — —	HORIA TRANDAFIR
POLITICA EXTERNĂ: Iubileul președintelui Masaryk	ION CLOPOȚEL
PROGRESSE ȘTIINȚIFICE: Din opera științifică a Universității din Cluj: Studii istro-române de Sextil Pușcariu — — — — —	ȘTEFAN PAȘCA
INVĂȚĂMÂNT-EDUCAȚIE: Tendințele de evoluție ale raportului dintre Biserică și Stat — — — —	DR. VAL. MOLDOVAN
Dela școala autocratică la școala democratică —	LIVIU RUSU
PROBLEME SOCIALE: Drăguș: Filmul unui sat românesc — — — — —	ȘTEFAN MACRI
PROBLEME ECONOMICE: Cooperatistul Charles Gide	Oct. F. POPA
ACTUALITĂȚI: Congresul Micei Înțelegeri studențești	G. ȘERBU
Reflecții asupra societății de azi — — — —	VASILE BUCUR
PAGINI LITERARE: Halucinații (poesii) — — — —	G. RETEZEANU
Poetul (trad. din Kemal Bey), Mirza Schafi — —	I. CONST. DELABAIA
BULETIN BIBLIOGRAFIC (III) — — — — —	ION MUȘLEA
CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE: Muzicantul și Radio — — — — —	ANA VOILEANU
Expoziții: Catul Bogdan - R. Ladea. - Cărți, Reviste, Ziare: Darul Vremii — — — — —	CRONICAR
FAPTE, IDEI ȘI OBSERVAȚII: Să nu uităm Basarabia. - O datorie publicistică. - Doliul Franței. - Săteni și orașeni. - Universalizare prin religie. - Fondul Masaryk. - Tardieu redivivus. - Uniunea vamaală. - Academii de Arte Frumoase. - Progresul cinematografului. - Centenarul lui „Hernani.” — Bibliografie — — — — —	REDAȚIA
COPERTA ȘI DESENELE INTERIOARE de — —	A. DEMIAN

Director: **ION CLOPOȚEL**

Redacția și administrația:
CLUJ, Piața Unirii 8

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni

Un exemplar: 20 Lei

Anul VII

15 Martie 1930

No. 6

Abonament anual:

Autorități, birouri, bănci: 1500 L
Societăți culturale, școli: 1000 L
Liber-profesioniști: 600 L
Funcționari, preoți, studenți: 500 L

In streindătate: dublu

Abonamentele se plătesc anticipat

CONVOACARE.

Banca Ardeleană și Casa de Economie S. A. R. Cluj invită prin prezenta pe acționarii săi la

a XXXV-a adunare generala ordinara,

care se va ține la 27 Martie 1930 ora 17 în Cluj, la sediul societății, Piața Unirii No. 32 cu următoarea

Ordine de zi:

1. Raportul Consiliului de Administrație asupra exercițiului anului 1929.
2. Raportul Comitetului de Cenzori.
3. Aprobarea bilanțului și a contului de profit și pierdere pe exercițiul 1929, decizie în privința beneficiului net.
4. Descărcarea Consiliului de Administrație și a Cenzorilor de gestiunea lor. | 5. Inglobarea prin fuziune a Băncii Comerciale și Industriale S. A. din Carei.
6. Sporirea capitalului social dela 80,000.000 Lei la 100,000.000 lei și stabilirea modalităților pentru efectuarea acestei sporiri.
7. Modificarea parțială a statutelor.
8. Alegerea Cenzorilor și fixarea remunerațiilor. |
|--|--|

Domnii Acționari cari doresc a participa la aceasta adunare vor binevoi a depune acțiunile ce posedă la sediul societății, sau la una dintre sucursalele Băncii, sau la Banca Chrissoveloni S. A. R. București, contra unei adeverințe, cel mai târziu până la 25 Martie 1930.

Consiliul de Administrație.

Bilanțul la 31 Decembrie 1929.

ACTIV			PASIV		
Casa și Disponibil la Bănci		159,371.736	Capital social		80,000.000
Efecte publice și acțiuni		9,565.815	Fondul de rezervă	8,000.000	
Portofoliul de scont		541,676.318	Fondul de rezerve pt. creanțe dubioase	10,200.000	18,200.000
Debitori cu ipotecă	216,013 409		Depuneri		1.024,006.270
Debitori în Cont-Curent	166 280 312		Efecte reescomptate la Banca Națională a României		55 455.390
Debitori în devize	97,016.426	479,310.147	Cont transitoriu		10,541.196
Imobile		18,328.096	Cauțiuni	97.997 384	
Cauțiuni	97,997.384		Profitul net		20.049 257
		1.208.252.113			1.208,252.113

Cluj, în 31 Decembrie 1929.

Pentru Consiliul de Administrație
Conrad Otto, Bruno Rubinstein, Hargitay Bertalan
 Director, General.

Pentru contabilitate:
Martin Szabó,
 Procurist-contabil autorizat.

Pentru Comitetul de Cenzori
Gróf Horváth-Tholdy Rudolf
 Președinte.

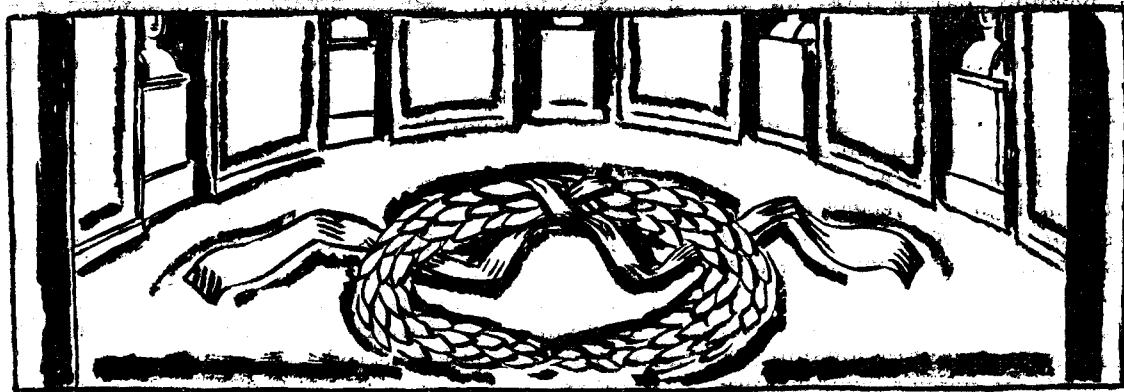
Către abonații și cititorii „Societății de Măine“

Administrația revistei își permite să roage insistent pe domnii abonați datori cu restanțe de abonament a achita de urgență sumele, ne mai putând acorda nici o păsuire. Suntem convinși, că toți cititorii noștri își dau seama de sacrificiile fără număr pe cari le face „Societatea de mâine“ pentru a apărea cu regularitate și în condiții occidentale.

La numărul de față am anexat și mandat poștal.

Este o datorie a restanțierilor a satisface cu urgență posibilă obligația lor materială față de revistă. Ori cine dorește binele și înflorirea „Societății de mâine“ va considera ca o neîntârziată chestiune de loialitate să ne remită restanța și să achite complet abonamentul pe anul în curs pentru a dispune de fondul necesar apariției cu punctualitate în decursul întregului an.

ADMINISTRAȚIA.

L U I

M A S A R Y K

T. G. Masaryk, marele democrat prin gândire și acțiune

La sărbătorirea unanimă și respectuoasă a poporului cehoslovac, pentru împlinirea celor 80 ani de viață ai președintelui republicii, se asociază cu dragă inimă toți prietenii adevărați ai republicii vecine.

Poporul român ia o parte vie și sinceră la această sărbătoare națională a vecinilor și aliaților cehoslovaci cu același voe bună cu care participăm de obicei la sărbătorirea cuiva dintr'ai noștri. Putem spune, fără exagerare sau gând de adulare, că șeful Statului vecin și aliat este tot așa de apropiat neamului nostru ca și cel mai mare dintre Români prin rolul hotărâtor ce l'a avut în evenimentele care au schimbat, la 1918—19, harta Europei, ca și prin acțiunea de covârșitoare însemnătate ce-o îndeplinește, în Europă, pentru consolidarea noii ordine internaționale.

Chiar dacă am uita vizita din vremuri foarte grele pe care ne-a făcut-o, în Iași refugiului și ai războiului de întregire națională, și simpatia constantă pe care, totdeauna, a arătat-o României și poporului român Șeful Statului vecin...

Dar lăsând laoparte ceea ce se știe aproape de toată lumea, vom încerca să expunem, pe scurt, o înfățișare din personalitatea covârșitoare și multiplă a înaltului sărbătorit.

Desigur, în marile clipe istorice din viața popoarelor, apar și oamenii providențiali: destinul joacă un mare rol în determinarea figurilor covârșitoare menite să rămână deapururi în amintirea viitorimei. Când, însă, la împrejurările excepționale corespund bărbații cu adevărat superiori și, mai ales când acești bărbați prin personalitatea lor contribuiesc, în mare măsură, la determinarea cursului faptelor și îndrumarea metodică a acțiunilor colective, — atunci rezultatele depășesc cadrul obișnuit spre a se ridica la înălțimea unor pilde demne de urmat și pentru alții.

Acesta-i cazul președintelui republicii vecine a cărui personalitate apare *dominantă*, în cursul evenimentelor marelui război până la recunoașterea independenței Cehoslovaciei, și *covârșitoare*, în opera de consolidare internă și externă a Statului renăscut, dela 1918 până astăzi.

În toate împrejurările din ultimii 12 ani și cu toate greutățile ce au trebuit învinse, credința liniștită în puterea adevărului și 'n triumful dreptății au făcut din șeful Statului vecin o formidabilă putere

de impulsie națională pentru concetățenii săi credincioși. Omul, care s'a ridicat delă cea mai modestă situație socială, (fiul unui fost vizitiu la curtea imperială), la rangul de întemeietor și conducător de Stat, peste toate greutățile vieții personale și colective, condus de o credință nesdruncinată în puterea adevărului și a dreptății și de o voință neșovăitoare de a urma drumul credinței sale, — nu se putea să nu învingă și, odată cu el, să ducă la biruință nația năpăstuită în curs de veacuri.

Un asemenea om devine un simbol național, iar viața lui face firesc parte integrantă din viața națională cu o unanimitate impresionantă.

Fericite sunt națiile care înalță din mijlocul lor asemenea oameni și binecuvântați de soartă sunt, la rândul lor, bărbații cari, având o asemenea factură morală, întâlnesc aprobarea înțelegătoare unanimă a contemporanilor chiar din timpul vieții lor!

*

Democrat prin origină, marele Masaryk continuă să fie toată viața democrat *prin convingerile* cele mai intime și democrat *prin învățăturile* pe care le răspândește ca un mare dascăl al nației sale; în vremuri puțin favorabile, pentru a rămâne democrat neclintit și 'n actele sale când jocul evenimentelor îl aduc în situația de suprem conducător de Stat, de factor hotărâtor al suveranității naționale.

Profesorul metodic și convins de pe catedră, a rămas același și 'n domeniul schimbător, nestatornic și tranzacțional al politicii. Profesorul a înțeles să aducă, în politică, metodele de logică și de sinteză ale catedrei.

De aci învățăturile sale despre democrație, prețioase în orice țară, din cele mai înaintate sub acest raport, dar mai ales în țările unde democrația continuă să fie numai un nobil postulat, admis unanim printr'o ipocrizie colectivă, dar nerealizat încă din pricina moștenirilor unui trecut apăsător.

Urmărit de gândirea lui Rousseau, pe care-l citează dese ori, Masaryk convine că „democrația” în înțelesul strict n'a existat și nu va exista niciodată.

Regimul social cel mai conform cu adevărata democrație apare ca un veșnic ideal imposibil de atins. E o știință depărtată spre care se îndreaptă statornic omenirea, ca vasul prins de furtună spre

lumina mântuitoare a portului, dar la care nu va ajunge niciodată.

Examinând, însă, toate obiectiile întemeiate ce se aduc constituționalismului modern și regimului parlamentar ca expresii ale democrației, gânditorul conchide că neajunsurile democrației sunt, totuși, mult mai mici decât cele ale aristocrației sau ale oligarhiei. De unde, urmează concluzia logică: *defectele sau viciile democrației nu se pot îndrepta decât printr-o practică statornică, desăvârșită și cât mai precisă a democrației, tinzând spre realizarea ei ideală.*

Iată cum democrația impune, înainte de toate, un studiu serios și obiectiv, o cercetare amănunțită a naturii omeniești cu ajutorul datelor istoriei spre a găsi calea cea mai sigură pentru înlăptuirea ei.

Democrația-i o concluzie a spiritului omenesc, e formă ideală de conducere imaginată de mintea omului civilizat, simțitor, iubitor de aproapele și dornic de dreptate. Democrația-i o formă superioară spre care se îndreaptă omul luminat jertfindu-și propriile impulsii ancestrale de dominațiune, de exclusivism și de egoism.

Istoria îl conduce pe Masaryk la concluzia că *noi toți suntem din instinct, mai mult sau mai puțin inconștient, aristocrați, chiar oligarhi. Fiecare dintre noi vrea să fie stăpân, să stăpânească asupra altora.*

Instinctul acesta trebuie învins în noi înșine, trebuie ucis pentru a creia democrația care, înainte de toate, este o victorie asupra moștenirilor noastre ancestrale. Democratul „intelectual“ are mult de furcă pentru a se învinge singur și a face să-i coincidă vorbele cu fapta.

Prin urmare, democrația fiind o sfortare împotriva privilegiilor și a voinței, poate fi socotită din punct de vedere individual și colectiv ca „o concepție despre lume și o regulă de viață“.

Realizarea acestei înalte concepții despre conducerea lumii și a regulii de viață corespunzătoare cere o sfortare permanentă și conștientă: numai așa se realizează, cu adevărat, democrația, prin participarea conștientă a tuturor.

Din toate aceste rezultă, deci, că democrația însemnează:

1.) *Cercetarea și respectul adevărului științific.* Ea se întemeiază pe știință, în opoziție cu aristocrația monarhismului absolutist de origină teoretică, întemeiată în abstract pe grația lui D-zeu, pe credință fără cercetarea adevărului, pe supunere fără discuție. De unde, dreptul de liberă critică și publicitatea tuturor actelor politice sunt proprii regimului de adevărată democrație, capabilă numai ea să suporte lumina publicității, verificarea adevărului, controlul contradictoriu liber al cetățenilor.

2.) *Democrația mai însemnează: respectul muncii, fie manuală sau intelectuală.* Aristocrația nu muncește, ea trăește cu prejudecată împotriva muncii și a sfortării. Absolutismul presupune munca și sfortarea lăsate pe seama altora: a celor guvernați, a celor supuși. Oligarhii cer vieții numai satisfacții și nu află, în muncă, mulțumirea sufletească. Stăpânirea instinctivă asupra altora, numai ea dă satisfacții spiritelor oligarhice: setea de putere este o manifestare caracteristică a pornirilor instinctive.

De aci și schimbarea concepției despre guvernământ în regimul democratic. Intr-o adevărată democrație nu-i vorba de *guvernământ popular*, de con-

ducători potentați cu popularitate, — ci numai de o *administrație populară* căci opera organizării vieții colective, a gestiunii intereselor obștești, este și trebuie să fie înainte de orice scopul democrației moderne.

3.) *În sfârșit, o democrație adevărată trebuie să aibă totdeauna o atitudine spirituală revoluționară, în înțelesul unei sfortări continue spre transformare și progres.*

E vorba, bine înțeles, de o revoluție interioară, permanentă, dornică de a realiza cât mai repede toate progresele de care-i capabilă omenirea într'un anumit moment, — o sfortare constructivă năzuind spre forme noi de viață colectivă.

Și Masaryk mai spune, adevăr demn de reținut în special la noi, că *votul obștesc prin el însuși nu-i creator de spirit democratic într'o țară.* El poate împinge, dimpotrivă, la dictatură și trezi poftă dictatoriile în masele populare prin redășteptarea instinctelor de dominație. *Votul obștesc devine instrument de democratizare numai sub condiția ca îndrumătorii lui să aibă, cu adevărat, concepții democratice și să lucreze potrivit regulilor de viață pe care ni-le impune democrația.*

De unde și condițiile excepțional de grele în Statul modern ale luptei pentru autoritate, adică pentru constituirea unei autorități noi în viața colectivă, după ce vechea autoritate absolutistă, acoperită de biserică sau îmbrăcată în privilegiile aristocratice de clasă stăpânitoare, se prăbușește, zi cu zi, sub acțiunea dizolvantă a spiritului de critică și cercetare democratică. Față cu absolutismul teocratic, întemeiat pe credulitatea naivă și fără control a multumilor, se ridică, astăzi, o lume nouă a democrației, cu spirit de critică și cercetare pentru aflarea adevărului și pentru realizarea dreptății ideale. Acestei lumi noi nu i-se poate da o nouă autoritate, cu real prestigiu, decât prin răspândirea și vulgarizarea științei, prin dezvoltarea conștientă a democrației care să-și creeze ea singură autoritatea, să-i înțeleagă rostul și menirea de gestionară a intereselor obștești și să i-se supună nu prin constrângere și de nevoie, ci'n chip voluntar, printr'o disciplină liber consimțită și acceptată pe cale educativă.

Opera de conducător al Statului cehoslovac a confirmat pe teoreticianul democrației prin fapte politice, în schimb democrația luminată a republicii vecine înaltă, astăzi, imnuri de slavă marelui profesor și îndrumător național, T. G. Masaryk.

Vorba că și fapta nu i-au fost zadarnice președintelui Cehoslovaciei!

De aceea, vom încheia cu afirmația că dintre toți întemeietorii și conducătorii de State cunoscuți în istorie, T. G. Masaryk apare astăzi, la vârsta de 80 ani, ca unul dintre puținii fericiți de roadele sfortărilor sale încă din timpul vieții.

N. Dașcoviei

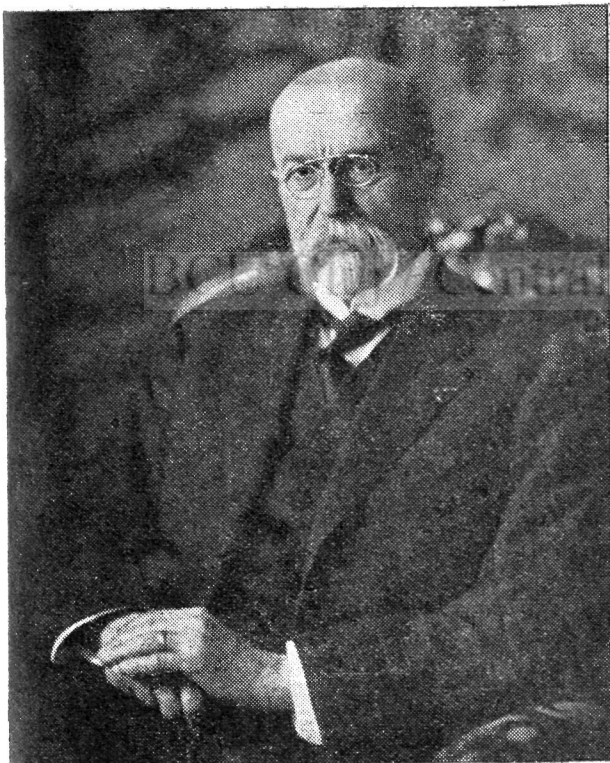
Opera lui Masaryk

de R. Künzl-Jizerský

ministrul Cehoslovaciei la București

Dacă Masaryk a fost cunoscut, înainte de războiu, ca un eminent savant și filosof în cercurile științifice și ale tinerimii studioase, care a urmat cu entuziasm cursurile sale; dacă s'a făcut cunoscut și ca om politic, pentru curajul cu care a îmbrățișat principiul adevărului, în procesul dela Zagreb, în favoarea sârbilor și a croaților contra puternicei Viene, — împotriva acesteia a apărut întoldeauna dreptatea poporului său și a celorlalte naționalități austro-ungare, pe baza absolutei egalități de drept și libertate politică, — numele său a devenit, în cursul războiului mondial și după aceea, ecoul, unei faime europene și mondiale.

În adevăr, izbânda lui Masaryk s'ar părea o minune, dacă am trăi în epoca miracolelor. Cine, din streinătate, a cunoscut, înainte de războiu, poporul ceh? Despre existența lui s'a știut foarte puțin, dacă,

în general, s'a știut ceva. Acest popor, glorios odinioară, dar de mult timp uitat, înainte de războiu, a vrut să fie reînviat? Și cehea monarhie habsburgică trebuia să fie numai pentru aceasta **distrusă**? Scopul s'a părut totuși, la sfârșitul războiului mondial, în 1918, majorității oamenilor politici ai Mării Întelegerii, cu desăvârșire imposibil.

Pentru Masaryk era însă aceasta cât se poate de natural. El a cunoscut sufletul poporului ceh și s'a întemeiat la început pe o mână de colaboratori fideli, iar mai târziu pe majoritatea națiunii. S'a dus în grabă, chiar în 1914 ca apostol al libertății, în streinătate, să predice acolo, fără încetare: „Ceterum autem censeo Austriam esse delendam“, printr'o stăruință sistematică și să răspândească pas cu pas con-

vingerea necesității transformării Europei. Suveranii înțelepți, — între cari și defunctul Rege Ferdinand al României, — bărbații de stat, cari decid de soarta Statelor și națiunilor primeau pe Masaryk cu înțelegeri, sprijinind idealurile proclamate de el.

Grație activității neobosite de patru ani a lui Masaryk, grație faptelor eroice ale legiunilor cehoslovace, de el create și grație disciplinei și cooperării prețioase a întregii națiuni, care s'a supus de bunăvoie directivelor lui Masaryk, imposibilul a devenit cu puțință: Austro-Ungaria a fost zdrobită și din ruina ei s'a ridicat, ca un Phoenix triumfător, Statul Cehoslovac reînviat, care și-a reluat locul sub soare, în familia celorlalte State și națiuni europene, libere. Pare în adevăr o minune!

Cehoslovacia n'a înșelat încrederea ce i-au acordat puterile occidentale la conferințele de pace. Grație autorității unice, de care se bucură Masaryk ca președinte al statului, reeligibil până la sfârșitul vieții, consolidarea tânărului stat a mers constant înainte fără zdruncinări și fără frământări, astfel că Cehoslovacia a devenit un factor important al păcii și al liniștii în timpurile grele de după războiu, contribuind din toate puterile sale modeste la opera generală de pacificare în absolută armonie și colaborare fraternală, mai ales cu aliații săi România și Jugoslavia.

Tradiția creată de Masaryk va călăuzi și în viitor națiunea către felurile luminoase și astfel va trăi nemuritor numele liberatorului poporului și al primului președinte, etern în memoria națiunii recunoscătoare, care îl rânduește cu drept cuvânt între cele mai strălucite figuri ale istoriei cehoslovace.

O lege formulând simplu că „Toma Garrigué Masaryk a binemeritat dela națiune“ a fost votată de Parlamentul cehoslovac. Textul acestei legi a fost săpat pe soclul statuii președintelui Masaryk, care ornează sala de ședințe a Camerei. Acest text laconic, dar în același timp elocvent, corespunde cât se poate mai bine situației. Lui Masaryk nu i-au plăcut niciodată grandilocvența nici efectele oratorice, iar sobrietatea lapidară a cuvintelor, care exprimă recunoștința națională, răsfărânge minunat, viața sa, simplă și eroică în același timp.

Poporul cehoslovac, în ziua celei de a optzecea aniversări a lui Masaryk nu are altă dorință mai fierbinte decât ca primul președinte să fie păstrat în deplină vigoare până la sfârșitul țărnicurilor vieții omenești.

T. G. Masaryk

de: dr. Lad. Květoň

consul cehoslovac în Cluj

Motto: „Adevărul învinge“

Cine vrea să cunoască și să înțeleagă în mod deplin și precis profilul lui Masaryk, nu se poate limita numai întru a-l considera ca șef de Stat, ca președinte al Republicii cehoslovace. Cî mai degrabă să-l vadă mai deaproape desbrăcat de nimbul preșidenției, pentru a constata ce bogăție de virtuți intrunește personalitatea sa. Printr'o asemenea analiză se va convinge despre rara armonie a întregii ființe a lui Masaryk.

Una din cele mai strălucite calități ale marelui bărbat de Stat și filosofului este iubirea sa de adevăr. Că Masaryk privia adevărul ca pe binele suprem, ca idealul cel mai înălțat, o învederează în modul cel mai eclatant axioma care împodobește instaurarea de președinte: „adevărul învinge“.

Și într'adevăr, dacă lăsăm să defileze în fața ochilor noștri sufletesteți viața președintelui Masaryk, suntem nevoiți să concedem neapărat, că Masaryk a prețuit totdeauna și nămintre rupt această nobilă deviză și i-a rămas credincios. Masaryk este un adorator și un luptător devotat al adevărului. Dragostea față de adevăr a fost pasiunea principală sau mai bine zis virtutea cardinală a întregii sale vieți, căreia i-a jertfit totul: prietenia multor tovarăși politici din anii dinții, și adesea chiar iubirea colegilor săi și plăcerea unei vieți comode și liniștite. Cu toate că a fost un fanatic apostol al adevărului și mai frumoși ani ai vieții sale, i-a petrecut cam izolat de păturile largi ale poporului său, proscris de colegii săi profesori, ba adesea părăsit de elevii săi în luptă, sărăcie și îngrijorare, fiind doar înțeles numai de soția sa credincioasă; s'a ferit să împartă dulci și false gratificări unei societăți setoase de adulațiuni. Zeci de ani a stat singur în focul luptei pentru adevăr, combătând droaia de manuscrise falsificate dela Koniginhof, legendele sârbești, și peste tot imprăștiind orice lanț de minciuni descoperite.

Nici o mirare deci, că doctrinele lui Masaryk sunt imbibate numai de principiul adevărului atât în ce privește politica, precum și cu privire la arta omului de Stat. El urăște orice idealism fals. Politica trebuie fondată pe adevăr, având ca scop final drep-

tatea. Minciuna nu e în stare să creze nimic durabil, nimic organic. De aceea condițiile indispensabile ale unei politici bune și rodnice sunt: cunoașterea adevărului despre realitate (realism) și răspândirea adevărului despre mijlocul și scopul omului și societății (idealism).

Un veritabil om politic și om de Stat nu va face uz de intrigi și false iluzii, pentru că această manieră nu este numai imorală, ci și inutilă. E o politică miopă și ieftină să adulzeze masele, să supraprețuești poporul crescându-l într'un cult exagerat al streinătății. A arăta realitatea așa cum este, a descoperi adevărul chiar dacă este amar, a nimici iluziile false chiar dacă sunt prielnice, trebuie în cele din urmă, după principiul lui Masaryk, să ducă totdeauna la rezultat

bun. Masaryk este convins în mod ferm, că adevărului nu i te poți împotrivi în timp și nu poate fi combătut. La ce ar folosi falsa autoadmirație și opoziție gălăgioasă, plată și inconsecventă? Adevărul trebuie odată să străbătă și să învingă. Acesta este un principiu fundamental al lui Masaryk, care este diametral opus terminologiei și doctrinei machiavelismului politic și oportunismului.

Acgăștă ideile de adevăr o găsim dealfel decurând într'un mesaj al președintelui Masaryk către copiii Cehoslovaciei, în care spune între altele: „unde este libertate, acolo nu se minte“. Masaryk este rectilin. El însuș este pentru noi dovada cea mai strălucită întru apărarea tezei, că adevărul învinge. Pentru el însuș și națiunea sa s'au ridicat acolo unde sunt astăzi prin adevăr și numai prin adevăr.

Exemplul lui Masaryk ca apostol fidel al adevărului să fie cât mai mult imitat. Să fim și noi pătrunși de dragostea față de adevăr spre binele și folosul libertății și umanității.

Drăguș

Viața unui sat românesc

Activitatea Seminarului de Sociologie, Etică și Politică al Universității din București de sub direcția dlui profesor Dimitrie Gusti, decanul Facultății de Filosofie și Litere a fost evidențiată zilele trecute printr'unul din rezultatele campaniilor de cercetări monografice.

E vorba de filmul documentar sociologic prezentat Miercuri, 5 Martie a. c. la Teatrul Național (București) în asistența M. S. Regele Mihai I și a Familiei Regale în scopul de a se arăta publicului cum se desfășoară viața unui sat.

Naturalețe, realitate, armonie fi-rească sunt caracteristicile filmului, care reușește pe deplin să reconstitue totalitatea manifestărilor românescului centru din Țara Oltului.

Trăsătura generală a vieții din Făgăraș reiese dela primul peisagiu prezentat în totalitatea de lumină a zorilor de zi la poalele munților.

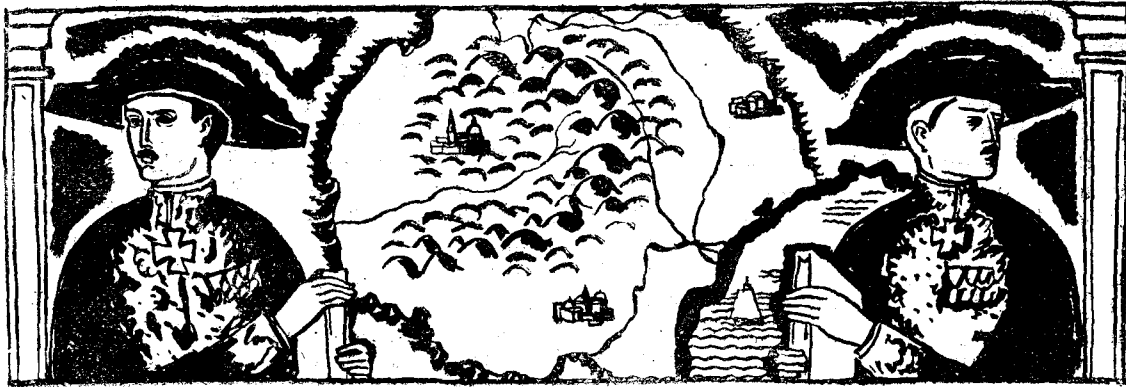
Pentru cei cari au trăit în frumoasele zile ale lui Iulie și August în mijlocul țărănilor cu port dacic și au notat și analizat în fiecare moment punctele esențiale ale unei activități extinsă pe întreaga suprafață a ținu-

tului, au avut desigur bucuria să revadă clipe ce cu a lor aducere aminte fac să se împropeteze sentimente încheiate temeinic. Căci cinci săptămâni între români, al căror suflet pentru a-l cunoaște e nevoe a-l cerceta și numai atunci izbutești a-i înțelege când a-i început să lași o urmă de încredere, — e firesc ca băstinașii, statornici în credințe și obiceiuri, cu acelaș cald avânt de naționalism, ca în trecutul de tristă memorie, spre rușinea celor ce azi pretind ceea ce n'au înțeles a acorda allora, să lege cele mai curate sentimente de prietenie cu tinerii și entuziaștii cercetători întru aflarea adevărilor ce au să servească științei națiunii ca punct de plecare.

Și această parte reiese din viziunea filmului. Realitatea prinsă într'un anumit moment apare într'o succesiune de imagini încadrate în viața satului.

Metoda prin care s'a ajuns la o asemenea realizare va forma obiectul unor mărturisiri în coloanele acestei reviste.

Stefan I. Macri

Jubileul președinte lui Masaryk

Președintele republicii cehoslovace d. Masaryk, marele Masaryk, filosoful, sociologul, gânditorul, omul de stat Masaryk a împlinit în ziua de 7 Martie vârsta de 80 de ani în deplinătatea strălucitelor sale facultăți intelectuale. Am urmărit desfășurarea emoționantelor serbări jubilar: patria sa, al cărei întemeietor, organizator, părinte este, i-a adus supremul omagiu prin legea Masaryk votată de corpurile legiuitoare și prin nenumărate dovezi de afecțiune. O săptămână întreagă au durat manifestațiunile cehoslovace de simpatie, admirație și recunoștință. Răspunsul dat de Masaryk felicitărilor ce i s'au adresat se poate rezuma în aceste cuvinte: *încredere în democrație*. Masaryk a fixat încă odată sensul democrației care este „domnia poporului, însă niciun regim nu poate exista fără ascultare și fără disciplină“.

Dar Masaryk nu aparține numai țării sale. Personalitatea sa este una dintre cele mai de seamă exemplificări ale epocii moderne. În galeria reformatorilor lumii noi Masaryk deține unul dintre primele locuri. Deaceia jubileul său a fost prilej fericit pentru a se face un examen amănunțit al grandioasei opere publicistice și practice nu numai de către conaționali săi, ci de către reprezentanții cei mai autorizați ai civilizației contemporane.

Considerațiile pe marginea unei activități dintre cele mai prodigioase, sunt foarte multe. S'au scos la iveală atitudinile rectilinii ale lui Masaryk încă din fragedă copilărie, când era nevoit să trăiască din meditațiuni păstrându-și o mândră independență. Foarte să-

rac, și-a întrerupt cursurile școlare, însă s'a impus atenției cărturarilor și și-a asigurat o ascendență ce nu s'a mai poticnit de nimeni și de nimic. S'a dedicat unor teme-nici studii teoretice, a scris ample monografii asupra lui Hume, Marx și Buckle, a cercetat bazele unei logice concrete, a întemeiat revista *Athenaea* și a desfășurat o mănoasă campanie publicistică atât în materie de critică literară, cât și în ce privește chestiunile sociale contemporane, dând o specială atenție slavismului.

Publicistica sa pusă în slujba adevărului a înregistrat ecouri puternice. De dragul adevărului Masaryk a riscat totul. Campaniile sale neînduplecate, susținute cu o energie fanatică de apostol, au stârnit senzații, au provocat penegriri și persecuții chiar din partea conaționaliilor, însă au sfârșit prin a fi încoronate de succes. El s'a ridicat împotriva manuscriselor false dela Kralove Dvur, împotriva legendei omorului ritual (cazul evreului Hilsner), împotriva primitivismului, învățământului religios (atrăgându-și ura celor 308 cateheți). A fost un om al convingerii, un erou al onestității de gândire, un pioner al educației morale. Cu această fermitate de caracter era imposibil să nu cuceriască în cele din urmă tineretul universitar.

Migăloasele sale creșterii în domeniul social trebuiau să-l opriască stăruitor asupra problemei naționalităților. Și cu o râvnă proprie marilor energii morale a atacat această problemă vastă și grea preconizând necesitatea de eliberare a slavilor de pretutindeni prin îndeplinirea unei condiții primor-

diale: sacrificarea imperiului habzburgic.

Filosofia și sociologia lui Masaryk au un timbru specific: sunt îmbibate de practicitate. Opera sa cardinală, care este un adevărat monument al filosofiei istoriei: *Rusia și Europa*, este o analiză a influențelor europene asupra lumii slave și îndeosebi asupra rusismului care primește curentele de gândire din apus prin filtrul raționalist german.

Sistemul sociologic al lui Masaryk e făcut pe corpul actualităților, rezumă situații, trage concluzii, pune diagnosticul crizelor și deschide perspective. Sociologul înbrățișează problemele din toate punctele de vedere, stabilește echilibrul causal cu obiectivitate și indică soluții dintre cele mai judecate. Inteligența lui Masaryk e liberă de prejudecăți, e lămurită asupra ideilor forte cari cu putere revoluționară schimbă cursul istoriei, și e animată de un program complex și progresist în vederea străformării statelor.

Hotărât fixat în domeniul înfrățit al ideologiei și practicei Masaryk și-a dat seama ca nimeni altul, că începutul războiului mondial trebuie să coincidă cu nevoia celei mai aprige acțiuni de eliberare a ponoarelor oprimate. Cutrerările sale nu s'au mai potolit. În Roma, Paris, Londra, New-York, Petersburg, Iași Masaryk lua contact cu capii încoronați, cu guvernele, cu presa și formula imperativul categoric al dismembrării Austro-Ungariei. Sprijinit pe aoreola savantului, pe soliditatea cunoștințelor referitoare la principiul naționalităților, pe grava sa seriozitate, pe relațiuni de primul rang

în cercurile superioare ale aliaților, Masaryk a izbutit să discrediteze definitiv pe habsburgii ce-și pierdeau astfel ultimele scânduri de salvare. Beneficiarii acestei întreprinderi diplomatice fără pereche a marelui Masaryk suntem și noi românii, cari ne facem azi o plăcută datorie arătându-ne toată recunoștință.

Toată propaganda tenace din vremea războiului, toate teribilele atacuri morale la început, și apoi materiale prin organizarea trupelor de legionari, au fost date de Masaryk fără nici un sprijin bănesc. Masaryk a refuzat ajutoarele oferite în bani de către aliați. Pentru a-și păstra cât mai bine independența. Ce minunat model de om integru, de înălțime morală! Lăta de ce astăzi când toată presa mondială face portretul nemuritor al lui Masaryk, putem citi rânduri ca acestea în *Le Temps*: „Cazul lui Thomas Masaryk este unic: al unui șef care se impune numai prin prestigiul personalității sale morale, numai prin singură influența principiilor sale, prin caracterul său și instinctul său sigur în necesitățile naționale. Niciodată el n'a fost nici un cuceritor, nici un dictator; nici o zi n'a fost stăpânul care să-și impună în mod dur voia sa unui popor în căutarea drumului. El nu-și datorește autoritatea decât valorii sale proprii, pasiunii desinteresate cu care a servit toată viața țării sale, strălucirii ideilor sale“. În tot cuprinsul lecturilor mele cu ocazia serbărilor jubilară n'am găsit o mai îndreptățită caracterizare decât cea de mai sus. **Veritabil portret moral.**

Și acelaș este cazul Cehoslovaciei: toată rezistența, garanția integrității rezidă în profunda organizație democratică internă a republicii. O țară care se întemeiază pe principii de organizare solidă și onestă a civilizației se face respectată ca o cetățuie indispensabilă a umanității. Nu în dictatură, nu în forța armelor, nu într'un militarism odios, provocator și costisitor trebuie căutată puterea unei țări, ci în afirmarea ei democratică, în pacifismul creator și progresist din lăuntru.

În fața Europei, în fața lumii se ridică impozantă figura unui șef de stat ideal: Masaryk înțeleptul, savantul, democratul, organizatorul pacific. El este întruchiparea idealului lui Plato de a sta în fruntea unui stat, omul cu inteli-

gența cea mai cuprinzătoare. Și este sobru și virtuos ca Socrate.

Într'o vreme agitată de curente cele mai diverse, într'o Europă minată de subversitatea bolșevică și de tupeul aventurierilor dictatoriali, într'o societate frământată de gânduri pesimiste ce nu lasă pas mulțumirilor victoriei, stă ca o stâncă pilda cehoslovacă: un cugetător al celei mai omenoase și mai pure democrații conducând destinele republicei întemeiate cu succes desăvârșit și capabile să se integreze în ritmul progresului european celui mai avansat.

Moșneagul Masaryk, departe de

Reflecții asupra societății de azi

Există o lege a naturii, conform căreia în lupta pentru existență dintre semeni înving totdeauna indivizii cei mai tari, — e legea selecțiunii. În lumea ființelor fără rațiune cel mai tare este acela, care are mai multă putere vitală, adică mai multă forță brută. În lumea ființelor cu putere de judecată, adică în societatea omenească, cel mai tare pentru lupta vieții nu este individul înzestrat cu putere brută mai mare, ci acela care e dotat de natură, pe lângă putere fizică corespunzătoare, cu cea mai mare putere de judecată și cu mai mare forță morală.

În lumea animalelor sau a oamenilor pe treapta cea mai de jos a civilizației, legea neînduplecată a selecțiunii, ca de altfel toate legile naturii, se împlinesc întocmai. Nu tot așa se întâmplă cu această lege în lumea oamenilor mai civilizați. Aici aceasta lege, ca și alte multe legi ale firii, adesea este pervertită, și în lupta acerbă dintre concurenți în loc să isbutească cei mai buni, adică cei mai deștepți, cei mai iscușiți, cei mai înțelepți, cei mai conștiincioși, cei mai curajoși cei mai marinișoși, — înving cei mai răi, adică cei mai întunecați, mai fără vocațiune, mai largi la

a fi îmbătrânit, tradează o neîncrețată sprinteneală intelectuală și nu părăsește cât de puțin îndeletnicirea ce i-a fost scumpă toată viața: ține viguros în mână condeiul, acest scump tovarăș de o viață și scrie al 3-lea volum din gigantică sa lucrare: Rusia și Europa (ne-o spune nrul festiv *Prager Presse*). Pe lângă toate grijile statului stăpânul Hradcinului găsește timp să vorbiască eternității. Depunem la picioarele lui omagiile noastre cele mai înduioșate de recunoștință și admirație.

Ion Clopoșel

conștiință, dar mai șireți, mai obraznici, și atât de egoiști încât nu scapă un moment din vedere interesul propriu, ci-l urmăresc cu o persistență de fier, fără a le păsa câtuș de puțin dacă acela e contra interesului obștesc.

De acest viciu al societății omenești mulți s'au plâns, se plâng și se vor mai plânge încă în viață. Eminescu, marele nostru poet, în neperitoarea lui glossă cu atâta semnare amară exclamă:

*Nu spera când vezi mișei
La izbânzi făcându-și punte,
Te-or întrece nătărăii
De ai fi cu stea în frunte.*

S'au cerut aceste gânduri fugare pe hârtie nu sub impresia unei decepții subiective, ci contemplând obiectiv unele fenomene ale vieții sociale de azi, care după părerea mea modestă, nu pare prea pătrunsă de preceptele unei vieți colective superioare. Noi să nu fim pesimiști ca poetul, ci să fim optimiști, să sperăm, și mai cu seamă să luptăm ca societatea de mâine să fie mai omenoasă, mai dreaptă, mai bună.

Cluj, 28 Februarie 1930.

Vasile Bucur

Dela școala autocratică la școala democratică

Încă n'au trecut valurile de agitație, rămase în urma reformei învățământului secundar, și ni se anunță că s'a numit o nouă comisie la Ministerul Instrucțiunii pentru revizuirea legii nu de mult votată. Sunt simptomele aceste revizuirii pentru vremurile noastre, se pare însă că la noi ele sunt semnele unei boli, pentru care suntem departe să găsim un leac destul de eficace.

În ultimii 10 ani în fiecare țară găsim o preocupare intensă cu problemele școlii. Această preocupare este urmarea firească a războiului mondial. În timpul marelui înclăștări, popoarele au stat față în față cu toate forțele și cu toate slăbiciunile lor. Și de forțele lor intrinseci a depins izbânda. Astăzi nimeni nu mai crede, că războiul trecut a fost o simplă încercare de forțe materiale. El a fost în primul rând o emulație de forță morală, sufletească, și învingător a rămas acela care a rezistat mai mult sufletește. Pentru aceea am văzut fenomenul ciudat, că decizia definitivă n'a dat-o câmpul de luptă, ci rezistența popoarelor în întregime lor.

După trecerea marelui cataclism, în care punctele de mai puțină rezistență sau desvăluit în toată goli-ciunea lor, în sânul fiecărui popor s'a ivit întrebarea: Ce facem pentru vindecarea slăbiciunilor noastre? Și nu este o simplă întâmplare, că această întrebare au pus-o în deosebi popoarele învinge-se, în special Germania și Austria.

Problema a luat în linii generale următoarea înfățișare: Fiecare națiune este o totalitate, care caută să-și asigure existența și în măsura posibilităților să și-o îmbunătățească. Iar existența sa este cu atât mai bine asigurată cu cât sunt mai bine dezvoltate forțele

inerente aceluia popor. Iar acele forțe zac în fiecare individ în parte. Trebuie deci să asigurăm posibilitatea, ca din fiecare individ să scoatem maximum de garanții sufletești pentru întărirea puterii națiunii.

Aici se ivește marele rol al educației. Problema școlii nu este o problemă de pe o zi pe alta. Ea este o problemă vitală, de care depinde existența sau neexistența unui popor. Astăzi mai mult ca oricând privirea societății se îndreaptă spre copil: omul adult prin însăși definiția lui este mai mult sau mai puțin definitiv format, însușirile lui sufletești greu se pot schimba. Deci ca să dăm o îndrumare cu adevărat sănătoasă și trainică unui popor, trebuie să ne îndreptăm spre mlădițele tinere, încă neformate, ca să le orientăm spre făgașul în care pot asigura mai bine progresul.

Acum o sută de ani marele filosof Fichte, acela care a redșteptat poporul german și i-a însuflat tărie spre a rezista puterii lui Napoleon, spunea: „Fiecare talent este un bun al națiunii și nimeni n'are dreptul să-l răpească“. Aceste cuvinte ale lui Fichte capătă o semnificație cu mult mai largă dacă adăugăm, că privind chestiunea din punct de vedere psihologic, fiecare individ, fiecare copil, este un talent în felul său. Deosebirea dintre indivizi este numai că unii au anumite însușiri într'un grad mai mare sau mai mic ca alții. Insușiri sufletești însă are fiecare copil. Și atunci se pune întrebarea: Ce trebuie să facem ca să dezvoltăm la maximum posibil calitățile fiecărui copil, pentru ca să devină un factor productiv pentru neamul din care face parte? Aceasta este marea problemă a școlii de astăzi. În aceste vremuri grele de

după război, când fiecare popor caută să se reculegă și să se întărească, în mod foarte firesc s'a ivit întrebarea: Oare școala de până acum a făcut maximum posibil în această privință, sau trebuie înnoit, trebuie refăcut ceva? La această întrebare vremurile în care trăim, au dat un răspuns categoric. Astăzi fiecare țară își revizuește învățământul, ceea ce înseamnă că s'a simțit, că școala de până acum nu corespunde întru toate cerințelor științifice și sociale de astăzi.

Prin urmare este explicabilă continua agitație ce se dă și la noi în jurul învățământului. Din nenorocire însă încă nu s'a ivit o ideologie precisă care ne-ar putea arăta drumul cel mai bun de urmat. Ideile vânturate în legătură cu școala sau erau prea vagi sau erau cu totul necorespunzătoare cerințelor vremii. În deosebi nu s'a înțeles lucrul important, că diferitele vremuri și-au avut școlile lor specifice, și că evoluția școlii este, și trebuie să fie, în strânsă legătură cu ideologia vieții publice. După cum în trecut nu prea îndepărtat, în viața de stat domina principiul autocratic, tot așa și școala era pătrunsă de acest spirit, reoglundind oarecum întreaga pulsație a vieții sociale. Credem că va admite oricine această constatare de fapt, dacă aruncăm o privire asupra aspectului general al școlii de până acum. Care era principiul de bază al acestei școli? Credem că acesta s'ar putea rezuma așa: „Te duci la școală ca să înveți“. Iar sensul practic al acestui principiu este următorul: Copilul se duce la școală, ascultă bine ce-i spune dascălul și memorizează tot ce a auzit. Ba se întâmplă uneori că dascălul nu ex-

plica nimic, ci pur și simplu enunța: „Veți învăța trei pagini mai departe“. Deci copilul avea o atitudine pasivă, nu se ținea deloc seamă de independența gândirii lui, ci era silit să înmagazineze, executând astfel un fel de ordin. Orice deosebire față de ideea enunțată de pe catedră era mai mult o crimă decât o calitate. „Magister dixit“, era dictonul. Exact așa se întâmpla în viața de stat, unde poporul trebuia să execute voința supremă a suveranului, indiferent că aceasta era spre binele sau răul poporului. În viața de stat s'a întâmplat însă treptat-treptat o mare schimbare: Cu ivirea democrației a pătruns din ce în ce gândul, că trebuie să se țină seamă de nevoile și interesele poporului. Ei bine, acelaș lucru trebuie să se facă și în învățământ: În organizarea școlară să se țină seama de nevoile și interesele copilului.

Din nenorocire acest principiu este foarte puțin respectat la noi. Se caută într'una fel și fel de idealuri, uitându-se că idealul suprem trebuie să fie această democratizare a școlii. Să nu se creadă că democratizarea învățământului înseamnă numai înființarea unui număr considerabil de școli pentru ca întreg poporul să aibă drum liber la studiul cărții. Adevărata școală democratică este aceea, în care ființa copilului este respectată, însușirile lui sunt cultivale și nu se sugrumă, cum foarte des se întâmpla în școala autocratică din trecut.

Astăzi psihologia copilului a ajuns la rezultate multiple, și extrem de importante. Constatarea ei fundamentală este că copilul nu poate fi considerat ca un fel de pastă, pe care poți să gravezi tot ce vrei. El este o ființă cu o mulțime de însușiri și cerințe sufletești, pe care, dacă vrei ca să-l crești în condițiunile cele mai prielnice, trebuie să le cunoști. Numai respectul acesta va da adevărata școală creatoare.

În viața de stat s'a trecut dela autocrație la democrație, recunoscându-se drepturile poporului. A sosit supremul moment, ca să facă acelaș pas hotărâtor și în organizarea școlară, recunoscându-se copilului dreptul, ca să fie educat nu după capricii trecătoare, ci după însușirile cu care ea înzestrat natura. Trebuie să trecem dela școala autocratică la școala democratică.

Liviu Rusu

Congresul Micei Înțelegeri Studențești

Praga, 24 Februarie - 1 Martie 1930

Pretenții între indivizi și popoare se leagă pe timp mai îndelungat sau numai efemer, dupăcum ele sunt efectul unei cunoașteri reciproce mai de aproape, sau numai al unei cunoștințe trecătoare. Cele trei națiuni: cehoslovacă, jugoslavă și română, a căror studenți și studente s'au întâlnit în Congresul dela Praga, deși făcând parte din cele două rase diferite, s'au înțeles întotdeauna, mai ales când a fost vorba de-a face cauză comună și-au mers de foarte multe ori alături pe drumuri croite de aceleasi nevoi. Sunt lucruri destul de cunoscute.

A trecut însă vremea vărsării de sânge și dupăce fiecare popor și-a dat tributul lui de jertfe pe ales, conturul hărților s'a schimbat și toți cei nedreptățiți odinioară, au fost așezați la locurile lor de drept, după dreptate. Așa a fost cu noi, așa a fost cu prietenii noștri cehoslovaci și jugoslavi. În hotarele noastre actuale însă, sângele înconjurat aproape de jur împrejur de dușmani. Din acest motiv, cât și din convingerea că adevăratele pretenții nu se leagă numai în vremuri furtunoase, ci și în cele pacifice — și mai ales atunci — a răsărit după războiu ideea strângerii relațiilor între cele trei țări. Astfel a luat ființă Mica Antantă politică, cea a ziaristilor, apoi a femeilor și'n sfârșit în vara anului 1929 — între 27 August și 1 Septembrie — s'au pus bazele Micii Înțelegeri studențești, prin conferința și pactul încheiat aici la Cluj.

Centrului studentesc „Petru Maior“, îi revine meritul de a fi inițiat înființarea Micei Înțelegeri, cu toate că e foarte probabil, — că în acelaș timp și alte centre să se fi gândit la acest lucru, de vreme ce atât Uniunea jugoslavă, cât și cea cehoslovacă, au primit cu foarte multă căldură și ceva foarte natural, propunerea noastră. Cu acel prilej s'au elaborat și statutele, tot atunci s'a fixat programul de activitate și ținerea congreselor cu rotație la Praga, București și Belgrad pe timp nelimitat.

Scopul Micei Înțelegeri e pe cât de ușor de hănuit și de simplu, ne atât de puțin precizat în mintea fiecăruia.

Deși așa stau lucrurile, nu vom mărgini scopul Înțelegerii, ticluindu-l și pecetluindu-l într'o formulă care poate satisface pe unii, dar care poate încurca mai rău pe alții, ci făcând o expunere în mare a celor petrecute la Praga, e sigur că se va lămurii mă-

car în parte întrebarea despre scopul Micei Înțelegeri.

Congresul propriu-zis a durat 6 zile, dintre cari în prima zi a fost deschiderea solemnă în sala Smetana a Casei Municipale în prezența Ministrului Instrucțiunii Publice Dr. Ivan Dérer, a primarului capitalei Praga Dr. K. Baza, a abatelui Dr. Zavoral, a celor doi miniștri români și jugoslavi la Praga Emandi și Anghelinovici și a altor personalități de seamă. Președintele Uniunii cehoslovace a condus ședința, luând cel dintâiu cuvântul, iar apoi Dnii Dérer, Baxa etc. și în urmă președinții Uniunilor studențești. A fost de față toată studențimea și în tot timpul discursurilor ținute, acelaș spirit de ordine, aceeași căldură și acelaș entuziasm stăpâneau deopotrivă sala cea atât de frumoasă ornată cu trei culori diferite și mai ales de frumoasele costume naționale ale studentelor noastre.

Lucrările congresului au fost conduse în zilele următoare de către patru comisiile a câte 12 membri, deci câte patru delegați pentru fiecare țară.

Comisia socială a avut de tratat ajutorarea studenților în prezent și posibilitățile de ajutorare a lor în viitor, posibilități scoase din compararea situației la noi, la cehoslovaci și la jugoslavi. Aceasta s'a putut face, dupăce mai întâi fiecare delegat a citit un raport în această chestiune, arătând cum e ajutată studențimea actuală în țara respectivă și care sânt dolanțele ei pentru viitor. Studenții cehoslovaci primesc întreținerea în căminuri, care sunt susținute de partidele politice, iar statul dă burse mai mici în bani. Ajutorarea studenților jugoslavi se face din partea celor cu dare de mână și din diferite fonduri mari lăsate de Mecenații moderni tocmai în acest scop, cu condiția ca cei susținuți în timpul studiului să restituie după terminarea lor o parte din ajutoarele primite pentru a putea fi ajutamați și alții.

Comisia excursiilor s'a ocupat cu organizarea excursiilor studențești, interesul și primirea pe care trebuie să o facă o Uniune, altele prin conducători pricepuți și cunoscători serioși ai frumuseților naturale ale țării lor.

Comisia sportivă a făcut bilanțul sporturilor universitare în cele 3 țări, după care s'au adus deciziuni cu privire la întrecerile interuniversitare

Cooperatistul Charles Gide

Charles Gide e cunoscut la noi mai mult ca autorul tratatului de economie politică și al tratatului de istoria doctrinelor economice, scris în colaborare cu profesorul Rist. Ar putea fi însă mai cunoscut din activitatea sa de cooperatist, mai ales fiindcă în studiile sale s'a ocupat și de cooperația românească. Împărțind Europa în două părți, de nord și de sud, constată că în țările de nord e mult mai dezvoltată. România aparține sudului latin, în care cooperația ar fi întârziat mai ales din cauza profundelor transformări politice. Gide constată apoi că sistemul românesc e un sistem special, în care statul exercită asupra cooperației o tutelă binevoitoare. E bun? Desigur că

nu, dar când populația nu e destul de coaptă pentru cooperație, e singurul sistem aplicabil. De altfel cooperația românească îndreptățește toate speranțele. Învățământul cooperației e bine organizat, absolvenții școalelor se reîntorc la sate, unde se pun, fiecare, în serviciul cooperației. — Din mișcarea antisemită, cooperația românească ar fi putut ieși întărită. N'a ieșit, căci antisemiții n'au înțeles că această ar fi cea mai bună armă de luptă. — (La coopération dans les pays latins).

Am stăruit puțin asupra părerilor lui Gide despre cooperația românească, fiindcă ne interesează direct, dar ceea ce vrem să expunem aci, e doctrina sa cooperatis-

tă. Un profesor rus (Totomiantz: Istoria doctrinelor economice și sociale. Prefață de Rist, 1922) îl numește „teoreticianul cooperației continentale“, în opoziție cu cooperația engleză.

Gide e unul din fondatorii Școlii dela Nimes și e adevăratul său doctrinar. A scris mult în domeniul cooperației. Amintim: „Societățile cooperative de consum“, „Cooperatismul“, și o serie întreagă de cursuri, ținute la Collège de France, pe cari le continuă încă.

Acum e bătrân, e alb întreg, mâinile-i tremură. Totuși își ține cursurile regulat, la Collège de France, înaintea unui auditoriu restrâns, dar foarte variat. Ar fi interesant să cunoști mai de aproape auditoriul profesorului Gide: câțiva studenți, între cari mai mulți chinezi, o doamnă, o pereche tânără, un muncitor, cu pletele lungi, ieșit se pare din atelier, câțiva domni bine.... Cooperația atrage lume variată, aspectul sălii de curs e foarte ciudat. Câți sunt cei cari urmăresc maestrul dela început, adică de vreo zece ani, de când ține cursul despre cooperație la Collège de France? Nu știu, știu însă și trebuie remarcat din capul locului: Gide e mai bine când scrie decât când vorbește. Acum e bătrân, vorbește greu, câteodată de-abia îl înțelegi. Totuși face spirite, aruncă săgeți spre dreapta și spre stânga, spre economiștii clasici și spre comuniști și socialiști și merge înaintea, pe drumul greu al cooperației la capul căruia vede idealul.

Pe Gide, ca și pe mulți alții, ordinea economică actuală nu-l satisface, vrea o schimbare. Nu se împacă cu gândul economiștilor liberali că lumea merge dela sine,

ale studenților Micii Înțelegeri. Lupta va avea ca rezultat câștigarea unei cupe anume creată și care va trece în fiecare an echipei învingătoare.

În sfârșit, Comisia IV-a cea culturală, are rolul cel mai frumos. Schimbul de studenți și condițiile de întreținere ale acestora, ținerea la curent a studențimii Micii Înțelegeri cu progresele în toate domeniile făcute în cele trei țări, îi revine tot ei. Ea va îngriji publicarea de buletine și broșuri în franțuzește, cuprinzând dări de seamă ale tuturor operelor care prezintă un interes general și colectiv, statistici și altele.

În ziua ultimă cele 4 comisii și-au citit rapoartele în fața tuturor studenților, convocați în sala Bibliotecii și cu aceasta s'a declarat congresul încheiat.

Felul cum Uniunea cehoslovacă a înțeles să organizeze congresul, ospitalitatea de care a dat dovadă, primirea făcută congresiștilor întotdeauna

și în tot locul, căldura cu care a fost îmbrățișată ideea Micii Înțelegeri și din partea autorităților, sânt pentru noi o dovadă viu grăitoare că Cehoslovacia e o țară care-și merită locul de cinstă între țările cu adevărat civilizate și culte. Atât Praga, cu tot ce are ea mai ales — și nimic n'a scăpat congresiștilor necunoscut — cât și orașele vizitate: Brno, Plzen și Zlin, vestite în toată lumea pentru industria lor, au impresionat adânc pe studenții și studentele noastre.

Iubirea pe care-a fost în stare să ne-o inspire Cehoslovacia cu frumusețile ei naturale, cu cultura, cu civilizația ei și amintirile care vor rămâne neșterse în inima celor ce-au participat la congres, sânt cea mai bună garanție că *La petite Entente des étudiants* va avea un rol de frunte în ducerea mai departe a dragostei ce există între România, Cehoslovacia și Jugoslavia.

G. Șerbu

și jocul forțelor lăsat liber, toate ajung să se aranjeze în chipul cel mai fericit posibil. Nu. Gide vrea o schimbare, nu imediat, desigur, dar scrutând viitorul, vrea să vadă o lumină. Spre ce se îndreaptă omenirea? Care trebuie să fie ideea-lui ei în materie economică?

Un răspuns a fost dat de mult, de către socialiștii marxști: unirea proletariatului, lupte de clasă, revoluție și exproprierea capitalismului iar ca sfârșit: comunismul.

Calea lui Gide e alta. Dacă ar fi trăit în alt timp, poate ar fi scris o Utopie, acum însă adoptă cooperarea, acelaș lucru pentru unii, cea mai realistă metodă pentru alții, în delegarea problemei economice actuale.

Deci cooperare, asociație. Se poate face un frumos elogiu al asociației, căci întreaga viață e o asociație, de particule din ce în ce mai mici. Gide știe aceasta și nu uită să o spună: asociația e regula în lumea minerală, în cea vegetală, în cea animală... o întâlnim pretutindeni. Pentru oameni e când o realitate, când un program, pe care trebuie să-l împlinească. Dar dacă e program, trebuie și temeiuri mai tari pentru a fi împlinit. Gide le găsește și le pune în evidență.

În ordinea actuală economică e sacrificat consumatorul. Toți lucrează în urma urmelor pentru consumator și totuș el nu-și poate impune voința niciodată. Într-o societate bine rânduită, producătorul trebuie să fie în slujba consumatorului. Aceasta e cheia sistemului lui Gide. Cum se ajunge însă aci? Prin asociația, prin asociația tuturor consumatorilor. Producția trebuie să devină sclava consumației și nu invers. Nu trebuie să se producă nici mai mult, nici mai puțin, decât e necesar pentru consumație.

Ca început avem deci cooperatiile de consum, asociații libere, care tind la suprimarea profitului. Aceasta e definiția cooperatiei. Gide arată în nenumărate locuri avantajele cooperatiei, care respectă libertatea individuală, fiind ieșită din această libertate chiar, respectă drepturile câștigate, nevoind să exproprieze pe nimeni și să așeze un regim nou economic pe forță, pregătește pe muncitori, făcându-le cea mai bună educație economică, nu predică lupta de clasă, ci armonia claselor. Nu stăruim, a-

mintim însă cele douăsprezece virtuți ale cooperatiei, după Gide, cari spune el, ar putea fi încă sporite: aduce traiu mai bun; plata în numerar; economisirea fără greutate; suprimarea paraziților; combaterea delictelor cu beuturile; câștigarea femeilor pentru chestiunile sociale; face educație economică poporului; ușurează tuturor accesul la proprietate; reconstitue proprietatea colectivă; stabilește prețul just; elimină conflictele; elimină profitul...

Perspectivile sunt deci ideale. Dar care e drumul? Gide ne expune metoda de a ajunge la toate bunătățile acestea:

Am văzut că programul cooperatist, se începe cu cooperatiile de consum. Trebuie apoi

1°. Să se grupeze între ele societățile, să ia din beneficiile lor partea cea mai mare posibilă, pentru a fonda marile magazine și a face cumpărături în mare;

2°. Cu capitalurile astfel constituite, să se apuce de lucru, pentru a produce direct tot ceea ce e necesar nevoilor societății, creând: brutării, manufactură, fabrici de încălzăminte...

3°. În sfârșit, uniți într'un vii-

tor mai mult sau mai puțin îndepărtat, să dobândească domenii, ferme, să producă direct pe aceste terenuri grâu, vin, ulei....

Iată etapa ultimă.

Pentru a rezuma totul în trei cuvinte: într-o primă etapă victorioasă să se facă cucerirea industriei comerciale, într'a doua să se cucerească industria de manufactură și într'a treia, industria agricolă.

Acesta e programul cooperatiei.

Acestea sunt cele trei etape, astfel se ajunge la republica cooperatistă. Cuvântul „republica” nu are nici un sens politic, ci sensul de „comunitate”, pe care-l are în toate programele de societăți viitoare, dela Platon încoace.

Societatea de mâine e deci, după Gide, comunitatea cooperatistă.

Detalii? Mijloace? Totul atârnă de zelul cooperatizatorilor. Ca în romanul lui Ion Gorun, Robinson în țara românească, noi, oameni vechi, cu suflete înnoite, putem crea satul nou, societatea viitorului, mai bună decât cea de azi.

Până aci doctrina. De aci încolo încep discuțiile despre posibilități și încercările de realizare.

Oct. F. Popa

Din Literatura Turco-Arabă: Kemal Bey

Poetul.

*Ce-i poetul? L-a creat natura
Cu suris'ndurerat pe buze,
In clipele-i de pasiuni adânci.
Și-al naturii zâmbet, ca'n oglindă
Se resfringe'n lacrimile sale;*

*Stând deasupra-atâtor viețuitoare
El e totuși sclav, robii naturii,
Incercând în van s'o stăpânească,
Când nu-i stăpân măcar pe propriu-i trup.*

*Cu slabele-i puteri, mereu se sbate
Spre culmile desăvârșirii — eterne,
Să târască universu 'ntreg.
Dar când din innălțimi recade,
Un cânt amar din glasu-i se desprinde
— Cântul ciocârliei'n colivie,
Infășurată în zabranic trist.
Ori scoate țipete de disperare,
Ca vulturul ce prea sus își iea sborul,
Spre-amețitoare regiuni cerești,
Și de-acolo'n neant se prăbușește....
— Așa 's poezi, 'n veci roboți cântării
Și jalei și durerilor meniți.*

trad. de:

I. CONST. DELABAIA.

Din opera științifică a Universității din Cluj Studii istro-române de Sextil Pușcariu

Una din gravele insinuări pe care stăpânitorii de altădată le acreditează periodic și neîncetat în streinătate în contra noastră, este aceea că după înstăpânirea românilor în înaltele așezăminte de cultură, în universități, prestigiul științific al acestora a scăzut simțitor. Asemenea aprecieri ieftine, lipsite de demnitatea pe care ar vrea să o ilustreze „nobila și cavaleriasca națiune” ai căror învățați au terorizat decenii întregi pe înaintașii noștri cu teorii umilitoare subordonate faptului de mândrie națională specifică, se găsec ues, surprinzător de des, în coloanele ziarelor și chiar a unor reviste cu o oarecare suprafață, din streinătate. Îndeosebi publicațiile de toate categoriile care apar în Italia sânt pline de asemenea injurii nedrepte. Nu demult, în primăvara trecută doar, unul din ziarele de mare tiraj ale Italiei, *Il tevere*, prin condeiul unui om de greutate din Ungaria, primarul orașului Budapesta, trîmbița în limba fraților noștri din peninsula apenină întunerecul care s'a lăsat în Transilvania, deodată cu pierderea ei de către unguri. Natural asemenea insinuări, chiar dacă ele apar în ziare de mîna a doua în ceea ce privește respectul față de cititori, nu pot să ne mulțumească.

Deși organele oficiale pe care Statul nostru le-a trimis în străinătate să vegheze și să apere cu demnitate în fața opiniei publice de acolo prestigiul nostru, tac molcom în asemenea împrejurări, e sigur totuși, că personalitățile de seamă de peste hotare privesc cu alți ochi activitatea științifică pe care o desfășoară Universitățile din provinciile alipite. Ținând seamă numai de facultățile de litere ale celor două Universități, clujene și cernăuțene, ne dăm seama (și e bine să re-

cunoaștem acest lucru măcar noi, românii) cât de nejustificate sânt insultele care vor să atingă prestigiul acestora.

În adevăr, la Cluj apar cele două buletine, *Dacoromania*, scoasă de „Muzeul Limbei Române”, și *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, secundate de acele ale Facultății de litere din Cernăuți, *Codrul Cosminului* și *Revista Filologică*, publicații care fără nici o îndoială stau alături de cele mai serioase publicații de specialitate din streinătate. În adevăr, celebrități de peste hotare nu odată au spus și spun cuvinte deosebit de elogioase la apariția acestor mesageri ai științei românești. *Dacoromania*, de sub conducerea dlui S. Pușcariu, a obținut în ani din urmă un certificat măgulitor, prin premiul pe care l-a primit din partea Societății de lingvistică din Paris. E deci o caldă reabilitare morală pe care ne-o aduc reprezentanții Universității, care în afară de activitatea legată de obligațiunile didactice gasesc timpul și entuziasmul necesar pentru a scoate lucrări cu care să promoveze nu numai știința românească ci să contribuie în mod onorabil la manifestațiile generale ale culturii moderne.

Mărginindu-ne la studiile asupra limbii românești, apărute în timpul din urmă, va trebui să constatăm că Facultatea de Litere din Cluj, prin lucrările celor doi profesori, dl. Th. Capidan și dl. S. Pușcariu, *Meglenoromânii*, I, *Originea și graiul lor* și *Studii istroromâne*. II-III, stă în fruntea lucrărilor de filologie ue la noi. În adevăr, în cele două lucrări, profesorii clujeni fixează în cadrul unor monografii model graiul istoric și actual, expun istoria și obiceiurile unor frați îndepărtați făcând parte din două un

cele patru dialecte românești: *dialectul meglenit*, vorbit de populația dintr-o regiune de la nordul golfului Saronic și *dialectul istroromân*, de pe țărmul mării Adriatice, din regiunea Valdarsa, din Italia. În afară de importanța specială științifică pe care cele două monografii o prezintă pentru cercetările de specialitate, ele sânt o frumoasă afirmare culturală a Ardealului, care nu poate să scape nimănui. Ne pare rău că locul nu ne permite să rezumăm aci concluziile la care ajung cei doi învățați, după scrutarea atât de critică a unui material imens, adunat o viață întreagă și trebuie să ne reducem la una singură din ele, aceea a dlui Pușcariu, a cărei a treia parte ieși de curând.

Monografia asupra dialectului istroromân întreprinsă de dl. Pușcariu a fost începută mai bine de 20 de ani. La 1906 apărea în *Analele Academiei Române* o colecție de texte în dialectul românesc din Istria, urmând ca apoi să le studieze din punct de vedere filologic. Fie din cauza războiului, fie din cauza materialului imens care trebuia consultat și apreciat critic după metoda comparativă sau a numeroaselor lucrări de mai mare urgență pe care nu putea să le neglijeze, cum e *Dicționarul Academiei* sau *Dacoromania*, continuarea studiilor istroromâne am avut-o cu vol. II acum patru ani, iar cu vol. III, de curând.

Pentru cei care știu puține lucruri despre istroromâni dăm mai jos, după dl Pușcariu câteva informații spicuite, din cele două volume din urmă în legătură cu istoria lor.

Poporul român, după dl. Pușcariu, se poate diviza pentru epoca dinaintea de despărțirea dialectelor, în două părți: românii răsăriteni și românii apuseni. Aceștia din urmă, restirați o-

dincoară în regiunile Jugoslaviei de azi, se numeau prin documente: vlahi, mavrovlahi. Ei sânt acolo urmașii direcți „ai populației autohtone cu grai romanic pe care slavii au găsit-o la venirea lor“; în timpurile vechi trăiau în strânsă legătură cu românii răsăriteni (din Bulgaria de azi) și cu strămoșii noștri, cei care erau în România de azi. La venirea slavilor ucritori, cea mai mare parte a lor s'a retras în munți unde puteau să-și crească în pace turmele, făcând din această o ocupație de căpetenie, pe care apoi au învățat-o dela români și slavi, imprumutând deodată cu meșteșugul de păstor, o mulțime de cuvinte românești care exprimă noțiuni în legătură cu pășoritul. Acolo în munți românii se conduceau după un obicei vechiu, alegându-și conducători dintre ei, pe baza unei datini românești pe care de voie de nevoie, după organizarea în stat a slavilor, aceștia au respectat-o. Această populație care din diferite pricini nu se prea înmulțea, a fost cu timpul, în cea mai mare parte copleșită de numărul mare al slavilor, care i-au desnaționalizat, rămânând pe urma lor, în afară de anumite cuvinte, o mulțime de nume de persoană, și destul de numeroase nume topice, nume de munți mai ales, leagănul predilect al acestor păstori: *Vișător, Durmător*, etc. O bună parte din ei s'au retras, siliți și de năvălirea turcilor în sec. XIV, în nord-vestul sau vestul peninsulei balcanice.

Cele dintâu emigrări de români au fost în Dalmația, îndeosebi în Veglia (o insulă), unde graiul românesc a fost vorbit până în secolul trecut. De valul turcesc, în sec. XIV mulți din românii apuseni s'au refugiat în Croația în Slavonia și chiar în Carintia și Stiria, cunoscuți de documente sub numele de *Uscoci* (= pribegi). O parte *Cicii*, au apucat drumul Carsiei, ajungând până aproape de Triest, unde au vorbit românește până târziu. O altă parte a românilor apuseni au emigrat în Istria (începând cu sec. XII), unde se mențin încă, în număr de vre-o 3000 vorbind limba românească atât de interesantă, dar amenințată mereu să dispară în marea masă slavă incunjurătoare. Ei se numesc *rumări* (slavi le zic *ciribiri*) și sânt catolici. Școală românească nu au; înainte, învățau în școale slave, acuma au o școală italiană, condusă de un învățător care și-a făcut studiile la Blaj. Intelectualii istroromâni sânt doar 2—3, populația fiind extrem de săracă și lipsită de mijloace care să-i permită educația tinerețului. Is-

troromâni vorbesc în afară de graiul lor, croaște, unii italienește și chiar nemțește. Literatura lor, populară e bogată, în basme; poezia populară e inexistentă. Pășoritul de altădată a fost părăsit, din pricina sterilității teritorului ocupat de dânsii, pietros și lipsit de pășuni. Fac deci cărbuni pe care-i vând la Fiume sau Abbazia, alții se angajează servitori, femeile lor doice, alții emigrează în America sau aiurea, revenind aproape totdeauna la căminul de unde i-a alungat sărăcia, uneori cu zeci de ani înainte.

În ceea ce privește graiul istroromânilor, studiat cu atâta erudiție de dl. Pușcariu, este extrem de interesant nu numai pentru limba românească în sine, ci și pentru concluziile pe care le putem trage în ceea ce privește istoria formării poporului românesc de pretutindeni. Dialectul istroromân are foarte multe asemănări cu graiul vorbit de noi și păstrează de multeori anume forme arhaice, pe care le avea și dialectul dacoromân, în timpul când s'au întrerupt legăturile dintre dacoromâni și românii apuseni. Anumite asemănări există și între istroromâni și megleniți și aromâni. Toate aceste asemănări și deosebiri dintre dialecte sânt ilustrate magistral în cele 300 de pagini consacrate studiului limbii din volumul al II-lea al monografiei. În volumul al III-lea se prezintă o bibliografie critică a textelor istroromâne culese de învățați, începând cu anul 1698 până azi. Din al treilea volum al excelentei monografii reiese mai ales oglinda bogatului material cules după nenumărate criterii de mulți vizitatori ai Istriei și prin urmare dificil de apreciat, pe care dl. Pușcariu a trebuit să-l confrunte la tot pasul pentru

a evita anumite greșeli de interpretare în care au căzut până acuma cei care au studiat chestiuni lingvistice în legătură cu dialectul istroromân, bazați numai pe texte singuratic. O înținsă metodă comparativă stă la baza studiului dialectului istroromân al dlui Pușcariu. Această metodă îi permite să illustreze aspectul istoric și actual al dialectului într'un cadru just pe care-l ocupă în limba română. Speculații ingenioase de natură lingvistică îi permit trasarea unor concluzii solide și fac în acelaș timp din *Studii istroromâne* un admirabil manual de metodică în cercetările de lingvistică, pe care-l vor citi cu folos toți cei care se ocupă cu studiul limbii sau al istoriei noastre naționale.

Studii istroromâne, e o lucrare din acele care se scriu rar în literatura științifică a unui popor. În adevăr, cel care citește această monografie rămâne uimit de bogăția documentației prin exemple și în acelaș timp de amplexarea pe care știe să o dea, în toate sensurile, celor mai variate fenomene lingvistice pe care le prezintă graiul unei regiuni.

Cârcotașii de peste hotare, care se mulțumesc să mânjească coloanele presei streine cu insulte la adresa instituțiilor noastre de cultură, din nou sânt elegant desrînțiți de lucrarea dlui Pușcariu, care e de importanță nu numai pentru că lămură definitiv în mod critic aspectul graiului unui grup de români izolați, în drum spre desnaționalizare, ci și pentru că e o probă admirabilă de activitate omenească intensă, de o viață înțregă, pe care unul din ai noștri o aduc ca prinos științei contemporane.

Ștefan Pașca

Mirza Schafi

*In stradă, fata mă opri.
— Ști, mă 'ntrebă ea, să scri? — Da.
— Să-mi scri atunci un talisman!
— C'o să-ți trecă de aleșin? — Da.
Am scos atunci pe Calendar *)
Și fata mă 'nvită la ea:
— Imi scri dară un talisman?
— Și la tine — o să rămân? Da.
In casa fetei m'am închis
Și multisor am stat așa.
— Și talismanul îi l'ai scris?
Ti-a fost șederea cu noroc? — Da.*

trad. de:
I. CONST. DELABAIA.

Halucinații

Motto: „Halucinația e o percepție fără obiect.” — Morel.

„... Percepția exterioară, chiar veridică e o halucinație...” — Taine.

„Prin halucinație, se înțelege imagini sensoriale, subiective, care sunt proiectate în afară, și care, prin aceasta, devin obiectivitate și realitate.” — Griesinger.

Când stelele se culcă, când luna gîstește,
S'aude-o șoptă lungă ce-aleargă și unește
Albastrul cer cu glia prin fire de simțire,
A zilei vorbă însă înneacă glasul firii:
In vii și morți se 'mparte o lume-a 'nchipuirii.
— Pușini cuprind întreagă, ascuns'a vieții știre.

BCU * * * Cluj / Central Univ

Câmpia presărată se 'nviora sub nea.
Vioaie 'n ochiul verde săltă o viorea.
O rup. Miro-su-i fraged șoptește minții mele:
„Din nou voiu fi stingheră”. Tresar. Un ghiocel
Se tânguia alături. Il smulg deci și pe el.
Pe cer, mă 'ntreb de-atuncea, or fi stinghere stele?

* * *

Un melc ca orișicare, da 'nțelegându-mi gândul,
Mi-a spus odată tainic: „Ori cui îi vine rândul,
Tot ce-a durat 'n vieață, să pătimească amar”.
Nedumerit părăndu-i, încet își schimbă mersul,
S'apropie de mine, sfârșisem tocmai versul
Și-mi zise: „Eu, în lume am fost cândva zidar”.

* * *

Adânc înfipt cormanul răzbiă brazdele 'n șir
Din țelina 'ndesată, țesută 'n fir de pir;
Insângerată zarea pieriă domol în seară.
— Ară plugarul zornic cu boii în ogradă,
Când sugrumat o voce grăi de sub obadă:
„Ușor; măi frate, mână; ca mine-o să fii iară”.

* * *

Pe când duceam paharul la buze plin de spume
Ca să-mi innec aleantul, din el zbură un nume.
Un nume ce sunt sigur, sună ca și al meu;
O voce slabă, tainic șoptia vorbe tăiate
Cu fiecare gură: „ușor.... ușor.... măi frate....,
Ca tine — o....dinioară, cu sete — am fost.. și eu!”
Prin stropi de-argint trimise dorita sărutare
Vieții 'nțelepciunii și-al artei, căci poetul
Ca șoarecele roade al cărții adânc tâlc.

„Zădarnică ți-e truda, minciună orice vraf.
Am fost cândva ca tine” Grăuntele de praf
Așa-mi grăi, și 'n juru-mi zburară mii în pâlce.

* * *

Se 'nvolburase valul în coame alungite,
Adâncul lin al mării, de teamă că-l înghite:
Se înălță spre soare, cădea iar istovit.
„Te sbați zadarnic, frate! Pe creste în sclipiri
Am fost; și-acum mă farmă a tale scârcoliri”
Așa din fundul apei o piatră i-a grăit.

* * *

Se 'ntunecase bolta, și vântul printre ramuri
Un Babilon făcuse din miile de neamuri
De frunze, flori și fructe: fugiau de zor înlături.
Vuiă întreg văzduhul. Dar cerul ca 'mpăcare
Prin stropi de-argint trimise doita sărutare
Pământului, și-o șoptă: „Mereu vom fi alături.

Pe când a noastre buze filtrau fiorul drag
O umbră 'n noapte, albă, ne apăru în prag,
— Pe-a noastre frunți plecate curgeau șiroaie

[reci —

În mâni avea o coasă și vremea-i sta în cărcă;
Un glas de adâncime se auzi din hărcă:
„Pierdut vă este raiul și robii ai mei de veci”.

Cam în spre soare-apune, o rază aurie
Vorbia la o răscrucă c'o dungă fumurie:
„Atât ne e vieața, dar o trăim din plin;
Din dorul nost' s'adapă, țărăna și țării,
Întregul rod e - al nostru și toată avuția
Ce strălucește 'n stele și 'n soarele divin”.

G. Retezeanu

Cluj, 1/III. 1930.

*) Din volumul ce va apare în curând.

Tendențele de evoluție ale raportului dintre Biserică și Stat

Lección inaugurală, ținută la Facultatea de Drept din Cluj, în ziua de 1 Martie, 1930

de **Dr. Valeriu MOLDOVAN**
profesor universitar

Domnilor,

Voiu vorbi azi despre o chestiune care depășește preocupările oamenilor de specialitate, interesând prin latura ei social-politică și națională nu numai pe omul de Stat, ci și cercurile largi ale intelectualilor.

Vă voi vorbi despre: *Tendențele de evoluție ale raportului dintre Biserică și Stat.*

Insuș titlul vă spune, că nu e vorba numai de o simplă expunere istorică a raporturilor dintre cele două mari și importante așezăminte sociale.

Exemplele serioase din istorie îmi vor servi numai ca documentare, pentruca din varietatea și aparența incoherență a cazurilor concrete, să extrag legea, tendința după care au evaluat aceste raporturi până în zilele noastre.

În acelaș timp pornind din dictonul că „*cele trecute alcătuiesc cheia înțelegerii celor viitoare*” voiu încerca să fac unele pronosticuri asupra probabilei evoluții din viitor.

Iată problema!

Dlor! Despre vre-un raport dintre Biserică și Stat nu poate fi vorba înainte de era creștină. Din simplul și logicul motiv, că un raport nu poate să existe decât între două sau mai multe persoane fizice sau morale distincte.

Or, în epoca premergătoare creștinismului existau State constituite dar nu existau biserici în înțelesul social practic al cuvântului.

Cunoaștem în întreaga anticitate două tipuri sociale prin cari s'au exteriorizat trebuințele religioase ale popoarelor:

1. Teocrația evreiască, unde o comunitate cu esența ei religioasă îmbracă formele de organizare ale Statului.
2. Tipul elino-roman în care ideea de Stat e totul. Cultul „*jus sacrum*” e numai o latură a dreptului public a lui „*jus publicum*”.

E o epocă aceasta încă nedeslușită, amorfă în care cultul religios nu a ajuns încă la cunoștința și necesitatea unei existențe sociale distincte de-a Statului.

Faza aceasta primară am putea-o numi: *starea de drept a identității dintre Stat și cultul religiōs.*

Prima diferențiere se produce în cursul celor patru veacuri dintâi ale erei creștine, când biserica necunoscută și persecutată a trăit și s'a organizat de fapt, și de drept despărțită de puterea de Stat. Edictul de toleranță dela Milano din anul 325 a fost numai de valoare declarativă, recunoscând o situație de fapt, o evoluție contemplată până la acea dată. Caracter constitutiv în ce privește începutul unui raport dintre Biserică și Stat, are actul din anul 380 al lui Theodosiu I, prin care religia creștină a fost ridicată la rangul unei religii dominante și biserica creștină a fost declarată de Biserică de Stat.

Prin acest act de mare importanță se constituie primul raport între Stat ca organism de drept și între Biserică deasemenea organism social-juridic.

Acest raport, care durează din veacul al IV-lea până la finele veacului al XVIII-lea al erei creștine este denumit de aproape unanimitatea profesorilor de drept bisericesc, îndeosebi de doi specialiști în materie de drept bisericesc extern, dnii dr. Karl Rotenbücher în opul său „*Die Trennung von Staat u. Kirche*” și dr. Wilhelm Kohl în al său „*Lehrsystem des Kirchenrechts und der Kir-*

chenpolitik” drept sistemul *unității dintre Stat și Biserică.*

Temeliile istorico-politice ale acestui raport de unitate sunt de două categorii.

El a fost determinat înainte de toate de spiritul dreptului roman, îndeosebi al dreptului public și de acea fatală lege a inereției care se manifestă și în evoluția socială a popoarelor.

Cum însă în cele patru veacuri dintâi ale erei creștine biserica evoluase și se diferențiasse de către stat creându-și un organism drept distinct de al Statului, era firesc că nu se mai putea reveni nici după anul 380 la sistemul de identitate din era premergătoare creștinismului. Ținându-se seama de această evoluție s'a realizat un maximum de intimitate între cele două corpuri sociale, închegându-se acel sistem de unitate, care a resistat în curs de veacuri tuturor tendințelor și curentelor de slăbire și unor bariere de separare:

Cea de-a doua ideologie, care a determinat raportul de unitate a fost aceea așa numită *concepție de viață creștină* care a rămas dominantă în cursul întregului ev mediu și chiar în evul nou până în pragul zilelor noastre. În înțelesul acestei concepții întreaga omenire încreștinată sau pe cale de a se ncreștina constituie o unitate, precum unul este Isus Cristos și biserica lui, unul e adevărul revelației divine în afară de care nu este mântuire.

E explicabil din cele spuse mai sus ca pe urma primului contact ce l-a avut cu Imperiul roman să se aleagă cu o excelență situație decorativă și patrimonială. Demnitarii bisericești au fost înzestrați cu toată strălucirea și cu toate onorurile înalților demnitari civili.

Bisericile au fost înzestrate și împodobite de împărați cu o largă munificență.

În esență însă ele au ajuns în o stare de subordonare în fața puterii de Stat, care corespundea concepției etatiste și absolutiste ale acelor vremi.

Împăratul după pilda situației pe care o avusese în era păgână devine un Pontifex maximus creștin cu drepturi aproape nelimitate nu numai în ce privește viața externă administrativă, ci și în cele interne spirituale și dogmatice. Îndeosebi sa afirmat această predominanță a puterii lumești asupra celei bisericești în jumătatea de răsărit a Imperiului.

Biserica ortodoxă dealtcum a fost întotdeauna mai împăciuitoare față de puterea lumească. Această atitudine transpiră și din Can. 38 al Sinod. ec. VI, care spune: „*ca formelor politice și publice are să urmeze și ordinea lucrărilor bisericești*”.

Can. apostolesc 34 se poate considera, ca piatra de temelie a organizării pe baze particulare și naționale de mai târziu a bisericilor ortodoxe când spune că „*Episcopilor fiește cărui neam (națiune) se cuvine a ști pre cel întâiu între dânșii și al recunoaște de cap*”.

Cu totul în altă direcție a evoluat biserica apuseană. Consolidarea internă a bisericii catolice se face în jurul alor două tendințe cari îi imprimă un caracter inter-național cosmopolit: unul e *primatul papal* celalalt e *principiul universalității*.

(Va urma)

Muzicantul și radio

E curios faptul că nici unul dintre artiștii cari au concertat la Radio încă nu și-au spus impresiile care le-au încercat în acele clipe. Cred că nu e lipsit de interes de a fixa câteva din senzațiile care ți le privilegiază primă audiere la radio, cel puțin ca material documentar pentru istoricii de mâine întru ale muzicii.

Primordialul sentiment care te face pe tine artist să cânti la radio e: curiozitatea. O curiozitate de copil care încearcă o jucărie nouă. Ai ascultat atâtea concerte și opere la radio, când mai mulțumit, când mai descumant de imperfecțiunile actualelor aparate, încât invitarea de a concerta la radio te bucură ca un amuzament necunoscut. Ai concertat adesea în fața publicului, de ce nu ți-ai încerca puterile și în fața misterioasei cutiute care îți respiră tonurile în toate vânturile? Îți fixezi programul pentru maximum jumătate de oră bineînțeles, — căci așa ai primit indicația direcțiunii respective și te înfățișezi la studio-ul elegant din București. Ești anunțat pe oru 9 seara, dar vii mai de vreme; ești nerăbdător se înțelege și emoționat nițel ca în preajma unui concert. Dar cei dela studio sunt nespuse de calmi, te roagă să mai aștepti căci acum conferează d. X. și își văd în nădă de treabă; directorul artistic își cetește corespondența; regisorul e ocupat la aparate; speaker-îta palidă brodează și în fața acestor trăsături caracteristice ale nevoilor cotidiene, tu, care vii cu emoția frumosului în suflet și în mâini, pari deodată un instrument. Mimezi calmul și indiferența ca să nu pari deplasat și te învârti dintr-o cameră în alta, având impresia că stingherești niște oameni ocupați.

Dar se apropie ora. Regisorul te ia la o parte, îți explică mecanismul tâbliei luminate, care e suspendată în sala de muzică, având diferite indi-

cații pentru executant; te face atent la sunetul clopoțelului și apoi te lămură: „vă rugăm, pe cât se poate să nu abuzați de contraste prea mari în muzică; un forte sau un piano exagerat nu sună favorabil în radio; de asemenea nu e indicat să luați prea mult pedal; căutați să vă menționați la o cale de mijloc în expresie.“

După această consultație, cam categorică, te părăsește; rămâi în fața instrumentului, ușile se închid, ești absolut singur, închis ermetic în sala capitonată cu stofe întunecate, așteptând puțin enervat sunetul clopoțelului și privind cu oarecare neîncredere microfonul care îți pare deodată dușmănos în neclintirea lui. Tăcere. Deodată tresări: a sunat clopoțelul, tâblia luminată îți ordonă „începe“. Cânti. Te enervezi la început de acustica surdă, fără rezonanță, a sălei, apoi te obișnuiești. Te adâncești în muzică, uiti unde ești și când a triumfat ultimul acord, ridici privirea așteptând, pare că, o a-probare, dar tăcerea sumbră a sălii te deșteaptă repede. Ești la radio. Jumătatea de oră a trecut. Mai aștepti nițel ca să ți se dea voie să te miști și să vorbești, apoi părăsești sala de muzică obosit și mulțumit. Ai cântat bine. Regisorul încă e mulțumit. Te felicită și-ți spune „ați cântat foarte clar, s'a auzit fiecare ton; de altfel avem și posibilitatea să modificăm sunetul întorcând butonul acesta ca să se audă mai tare sau mai slab“. Îți încasezi apoi onorarul, semnezi o chitanță, directorul artistic te mai lămură că n'ai ales tocmai bine programul, piese prea lente nefiind bune pentru radio, nici prea de lungă durată. Și apoi ești în noaptea rece și întunecată, singur ca în tot decursul timpului petrecut la radio. În lăuntru concertează deja de câteva minute un alt artist.

Și atunci descătușat însfârșit de rigiditatea mecanismului căruia te-ai supus de bună voie și care te-a mane-

vrat cu indiferență, ca pe-o piesă de mașină oarecare, te simți iar om și zâmbești cu amărăciune. Ești profund desiluzionat. Recapitulezi încă odată etapele prin care ai trecut și vezi o înfrângere după alta: nu ai drept decât de un timp foarte limitat; nu ai drept să plasmuești un program care-ți convine; nu ai voie să utilizezi toată gama de mijloace de expresie; mașina te cenzurează, te rectifică chiar, ești o simplă rotiță în mecanismul mecanism al radiofoniei și rezultatul trudei tale e cristalizat prin cuvintele „s'a auzit bine“.

Și mai știi precis că în atâtea și atâtea încăperi omezești unde a răsunat arta ta încă au întors indiferent butonul căutând o stație mai amuzantă, iar alții ar fi voit să te asculte însă sunt deranjați de multiple cauze. Tonurile tale sunt sfarticate de fluierături, de pocnituri așa în cât prietenii se plictisesc și închid îndepuși aparatul.

Și din negurile conștiinței îți răsar deodată ca o lumină orbitoare amintirea unui concert care l-ai avut. Vezi sala plină de oameni cari nu sunt întâmplător acolo, ci veniți a-nume pentru a te auzi, auzi ropotul de aplauze și vezi cu ochii fericiți bucuria care ai fost în stare s'o trezești prin arta ta. Auzi înfiorat tăcerea care mai durează o clipă după ce a murit plângerea ultimului ton al unei „Nocturne“, auzi un suspin în-năbușit, care te recompensează regește, vezi fețe incrementite și uitare de sine. Strânge la piept florile cari ți s'au oferit și înoți în lumină și fericirea supraumană de a fi fost în stare să dăruiești semenilor tăi un ceas de bucurie și de uitare a suferințelor.

Le vezi și simți toate cu emoția rarelor momente a fericirii depline și pricepi deodată înfrângerea și semnarea care te condamnează mașina radio. Și știind că alții dintre prietenii tăi spun cu desinvoltură:

„pontruce să mai merg la un concert, doar am radio acasă” întrevezi un viitor apropiat când tu vei fi numai un nume spus din depărtare și nu vei mai avea alt rost de cât un sfert de oră distractiv între o lectie de esperanto și una de gimnastică.

Și cu privirea întunecată de reșem-nare dispari în întunec singur și învins de mașinismul erei ce o să vind.

Ana Voileanu-Nicoară

EXPOZIȚII

Catul Bogdan—R. Ladea

După un scurt intermezzo, odată cu primele semne ale primăverii, expozițiile de arte plastice înviorază din nou ritmul vieții culturale a Clujului. Cea care ne-a venit cu cei din urmă ghiocel e expoziția a două din elementele generației tinere ardelen-e în care se pun multe nădeidi: *Pictorul Catul Bogdan și sculptorul R. Ladea*.

Catul Bogdan e un artist, care-și caută încă echilibrul. Tânăr încă, curiozitatea e vie și pasionantă în sufletul său: de aceea nu trebuie să ne mire surprizele lui.

Nu trebuie să ne mire, nici să ne descurățeze de viitorul lui, pentru că, într-adevăr, în orice manieră și atmosferă s'ar onri, Catul Bogdan duce cu el un temperament propriu în expresia, căruia nu întâmpină nici o greutate.

Ultima expoziție e cea mai hotărâtoare dovadă a acestei afirmatii. Sensibilitatea sa, de o delicatete aproape feminină, învâluită în melancolie, tristă, fără să strige însă, anare în tablourile expuse de astădată în gama cea mai variată și mai expresivă. Catul Bogdan este un fidel elev al școlii franceze de pictură. Contactul des și permanent cu măiestrii francezi i-au dat un remarcabil simț al măsurii. El nu are o viziune prea adâncă a subiectului; nu ne izbete prin violentele expresionistilor; arta lui dă însă măsura aproape exactă a pătrunderii și senziibilității sale.

Aprupe toate pânzele expoziției din urmă aduc chipuri, lucruri și atmosferă din Paris. Pentru cine n'a fost învrednicit încă să vadă atmosfera pariziană tablourile acestea par o surpriză. Cine s'a pătruns însă de firea lucrurilor din orasul-lumină se simte în mijlocul lor înconjurat de o realitate vie și adevărată.

O realitate artistică, bine înțeles... Artistul a filtrat în pasta lui lucrurile și atmosfera Parisului, le-a transfigurat după temperamentul său. De aceea a ales mai mult aspectele depresive ale Capitalei Franceze. O stradă cu ziduri cenușii unele în dărâmare, îl atrage mai mult decât un bulevard, frământat de cea mai intensă circulație din Europa. Cât de sugestiv este, atât în privința obiectului, cât și a temperamentului, artistului, peisagiul care reînviată Pont-Neuf cu strada dela capătul opus Luvrului. Se găsește în acest tablou un fericit echilibru

între mijloacele de expresie ale artistului. Chiar când pictorul alege subiecte mai luminoase, el nu se poate desprinde din melancolia lui. Zâmbetul lui e învăluit în duioșie...

S'ar putea vorbi de unele reminiscențe în manieră și pastă. C. B. nu și-a găsit încă formula deplină a originalității de expresie. Dar momentul acesta nu va întârzia mult, pentru că artistul e tânăr încă și pasiunea lui de cercetare e mare.

R. Ladea este un temperament cu totul diferit. El se manifestă în expresii violente, sugestive, elementare. El iubeste linia adâncă și energică; dispretuiește amănuntul, care dă relief. R. Ladea sugerează mai mult decât exprimă...

Tânărul sculptor se încadrează în linia generației tinere de artiști români — poezii, artiști plastici, compozitori — cari au pornit la cucerirea elementelor fundamentale ale etnicului nostru. Ei nu se multumesc cu ceace au făcut înaintasii lor; vreau să meargă și mai adânc până la elementele primare: la mit, la folclor. Poezii, pictorii, și compozitorii n'au însă numai subiectul înaintea lor, ci și câteva mijloace de expresie potrivite lui. Cu sculptura e mai greu; aici suntem lipsiți desăvârșit de tradiție. Artistul are aici avantajele, dar și primeidiile creației libere.

Am intrat în acest parantez pentru a mă arrovia mai ușor de arta lui Ladea. Iăsând la o parte cele câteva lucrări mai vechi, sau chiar și recente, prin care artistul a vrut să dovedească — și a reușit — că e un bun profesor, mă refer aici numai la lucrările în care în pară că găsesc pe adevăratul Ladea, mai bine zis câteva din elementele sufletului său căci *Introcarea* Ladea e departe încă de a-și fi găsit expresia. *Autoportretul*, *Portretul* și *Strâmhbă-Lemne* fac parte dintre aceste lucrări.

Întăiele două au, ne o treantă diferite, ceva din romanitatea noastră primară. *Autoportretul* par'că e un basoreliev scormonit în vâile Ardealului de plueul unui țăran... Ia cea dintăiu privire liniile sunt de-o asprime care te îndepărtează; privind-le mai atent descoperi însă în ele un suflet liniile adânci ale unui caracter. *Portretul* are în el mult monumental. Caracterul zgrăvit în el e mult mai complex.

Strâmhbă-Lemne e un basoreliev de un umor și naivitate fericit exprimate par'că la nămădit din lut aproape înconștient mâna aspră a unui țăran.

Într-adevăr Ladea are scănări cari nimesc. Să-și nămie însă drumul cu griță. Se găsește încă la capătul lui...

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

DARUL VREMII. Anul I. Februarie 1930. No. 1. — Ardealul par'că se reculege. Afirmarea sa politică, atât de impunătoare, din timpul din urmă, e urmată și de una, spirituală, dacă nu încă la înălțimea celei dintăi; cel puțin în contrast izbitor cu „seceta” literară din arid de după războiu. Am remarcat aici, într-unul din

numerele trecute, apariția *Ardealului tândr*, revista de ideologie democratică a generației tinere ardelenesti; suntem fericiți să înregistrăm astăzi un alt eveniment publicistic, de caracter pur literar. Și ni-se promite, să nu fie ultimul... Dela Arad se anunță o *România Literară*, cu colaborarea celor mai însemnați scriitori români contemporani.

Întăiul număr din revista *Darul Vremii* se prezintă în admirabile condiții tehnice și în destul de bune condiții redactionale. Dacă frumosul tipar și luminoasa hârtie ar avea și podoaiba unor vignete, revista ar putea sta alături de *Gândirea*. Ceace nu puțin lucru este...

În privința cuprinsului, remarcăm ca o bună calitate cronica bogată și atât de îngrijită, scrisă numai de specialiști. Poate ea e prea enciclopedică, dacă avem în vedere caracterul literar al revistei; cu toate acestea rămâne o dovadă hotărâtoare de înalta intelectualitate care stă la temeliea noii publicațiuni. — Din cuprinsul revistei remarcăm, în seria în care urmează, eseul din frunte al dlui I. Chiinezcu „Bilanț ardelen”, care dacă nu spune lucruri absolut nouă, dă la iveală un spirit iust, cu un remarcabil dar de a pătrunde și sesiza fenomenele literare și cu un stil plin de simț pentru nuantele ideilor și armonia frazel. Pentru cititorii nostri, dealtfel, dl. Chiinezcu nu este un necunoscut.... Schita „In noanta” a dlui Ion Agărbiceanu, cu toate că nu îndeatenș motivată în mersul ei psihologic, ne-a surprins prin *culoarea* ei vie, nervoasă, calitate rară la distinsul prozator ardelen. „Povestea unei inimi”, schita dlui Ion Munteanu, prea are o structură melodramatică. Autorul ei, care a dovedit unor însușiri de a înfățișa situații de un realism dramatic, ar trebui să se ferosească de această metaforă. — În acuzat zămbi” a parțea întâi dintre noulă a dlui V. Panfilan. A vorbi despre ea e deci prematur. Nu ne putem totuși retina de a nu atrage atenției scriitor atenția asupra stilului său. Admirabilul material uman, ceva bogată a talentului deose, ar merita o formă mai învâluită. Doara Anupia Buzdugan semnează un sonet de o savoare feminină pură și intensă care aminteste de Contesa de Noailles. Poezia mai semnează dd Nicuș (o republicare) Botezganu și I. Conșt. Delabaja „Studii și cronici dd St. Bezdechii Ion Breazu și Aurel Ciupe.

BULETIN BIBLIOGRAFIC III.

Publicat de **Ion Muşlea**
Bibliotecar la Biblioteca Universităţii din Cluj

TEOLOGIE. RELIGIE. BISERICA.

- ARSENIEV, Nicolae. Biserica răsăriteană. Traducere de Tit. Sîmedrea. Buc. 1929. „Cartea Rom.” 8° 138 p. (Colecţia „Gândirea”) (2966—1929). Lei 60.—
- CODREANU, F. Haina de nuntă (predici). Arad, 1929. Tip. Diecezană. 8° 32 p. (2927—1929).
- DRON, C. Daruri şi adevăruri. Lămuriri la evangheliile din duminicile de peste an. I. Buc. 1929. Edit. ziar. „Universul”. 8° 272 p. (462—1930).
- GHIA, Gh. I. Atitudinea Mântuitorului faţă de legea vechiului Testament. Contribuţie la exegesa N. Testament Craiova, 1929. Ramuri 8° 102 p., 1 f. (250—1930).
- GYÁRFÁS, Elemér. A püspökválasztási jog a Gyulafehérvár-Fogarasi görög katolikus egyházmegyében. Cluj, 1929. /Lapkiadó ny./ 8° 35 p. (Az Erdélyi Katolikus Akadémia felolvasásai III. oszt. 1 sz.) 36—1930).
- HARGHEL, Antonie. Invieroa Domnului nostru Iisus Hristos. I. Apologie istorica. Chişinău, 1928. Tip. Centralei Cooperativelor. 8° 3 f. IV, 258 p., 1 f. (3139—1920).
- LEU BOTOŞĂNEANU, Grigorie. Biserica ortodoxa română. Situaţia actuală. Pregătirea cerului. Buc. 1929. Tip. Cărţilor Bisericeşti. 8° 23 p. (529—1930).
- LEU BOTOŞĂNEANU, Grigorie. Confesiuni şi secte. Studiu istoric-misionar. Buc. 1929. Tip. „Cărţilor Bisericeşti” 8° XI, 242 p. 1 planşe. (530—1930).
- MAKNAI Sándor. „hegyesempel, hit által”. A református kereszteny valias alapvonalai, tartalma és védelme. III. kiadás. Cluj, 1929. „Minerva” ny./ 8° 76 p., 1 i. (2937—1929).
- MATEIU, I. Valoarea concordatului încheiat cu Vaticanul. Sibiu, 1929. Tip. Arhidiecezană. 8° 104 p. (3073—1929).
- NICOLESCU, Alexandru. Stropi de rouă. Poveşti sufleteşti date cu prilejul ss. exerciţii spirituale. Lugoj, 1929. Tip. Naţională. 8° 232 p. (3121—1929).

STATISTICĂ. ECONOMIE POLITICĂ. LEGISLAŢIE. DREPT.

- BARASCH, Marco I. Legislaţia internaţională a muncii. Buc. 1929. „Cultura Naţională”. 8° 112 p. 1 f. (Biblioteca Muncii. Cunoştinţe economico-sociale). (457—1930).
- BARONCEA, Luca. La crise économique européenne et les enseignements du passé. Conférence. Buc. 1929. Impr. St. Marinesco. 8° 16 p. (288—1930).
- CANTACUZINO, Alexandrina Gr. Femeile în faţa dreptului de vot. Programul de luptă al grupării Femeilor Române. Cuvântare. [Buc. 1929]. Tip. Capitalei. 8° 13 p. (360—1930).
- CANTACUZINO, Alexandrina Gr. Rolul femeii în viaţa administrativă. [Buc. 1929]. Tip. Capitalei. 16° 1 f. 8 p. (361—1930).
- CIPAIANU, G. Desvoltarea agriculturii în ultima sută de ani (1829—1929). Buc. 1929. „Cartea Rom.” 8° 20 p. (Institutul Economic Românesc). (309—1930).
- COLECŢIUNE de legi şi regulamente de competenţa jurisdicţională a organelor poliţienestii şi administrative cu adnotări şi jurisprudenţe. Intocmită de Dimitrie P.

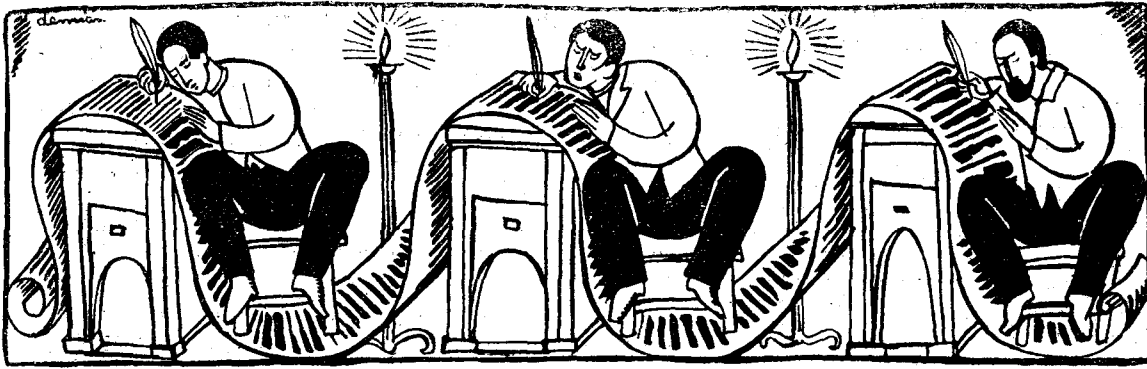
- Tigoianu. Timişoara, 1929. „Union”. 8° 220 p. (357—1930). Lei 300.—
- CONSTANTINESCU, Jac. Procedura penală după ultima doctrină şi jurisprudenţă. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 328 p. (482—1930). Lei 130.—
- DRAGU, Toma. Reformele penale. Scrisoare deschisă ministrului Justiţiei. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 24 p. (485—1930).
- FLOAŞU, Ilie. Situaţia profesională şi pericolul naţional al clasei noastre economice. [Sibiu], 1930. Tip. Georg Haiser/. 8° 44 p. (528—1930).
- GERNLEIN, Fr. Memoriu asupra condiţiunilor şi organizării administraţiei forestiere din România. Prezentat d-lui ministru al agriculturii şi domeniilor de —. Buc. 1930. Tip. „Eminescu” 8° 50 p. (508—1930).
- IONESCU, Alex. N. Tehnica operaţiunilor vamale. Contabilitatea lor actuală şi crupa sistemului partidei duble. Cluj, 1929. „Cartea Rom.” 8° IV, 72 p. (502—1930).
- IONESCU, Stenani. Legea asupra concordanţei preventiv din 10 iunie 1929 comentată şi anotată cu doctrina şi jurisprudenţa română şi străină şi însoţită de expunerea de motive, desbaterile parlamentare, rapoartele către Senat şi Camera. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 190, IV p. (483—1930).
- MAXIM, Dimitrie G. Naţionalitatea română după constituţiune şi legea din 1924 /şi condiţiunea străinilor. Buc. 1930. „Curierul Judiciar”. 8° 1 f. 374 p. (488—1930).
- POPESCU-COPĂCENI, I. Teoria responsabilităţii patrene în cazul accidentelor de muncă. Buc. 1929. „Curierul Judiciar”. 8° 94 p. (487—1930).
- RADULESCU, Jean. La responsabilité penale des personnes morales. Rapport. Buc. 1929. Impr. „Văcăreşti”. 8° 24 p. (3052—1929).
- VASILESCU, Petre. Camera de consiliu. Ordonanţele, jurisdicţia graţioasă şi contencioasă. Buc. 1930. Edit. „Curierul Judiciar”. 8° 763 p. Lei 350.—

INVĂŢĂMÂNT. PEDAGOGIE. PSIHOLOGIE. APLICAŢIA.

- ADATOK az erdélyi kisebbségnek iskolavédelmi küzdelmeihez 1919—1929. Közli: Balázs András. Cluj, 1929, Minerva ny. 8° 265, IV p. (299—1930).
- ASZTALOS Miklós. Az erdélyi állam iskolapolitikája (1956—1690). Lugoj, 1929. Husveth és Hoffer kny. 8° 34 p. (2681—1929).
- BRĂNZAN, Gh. Călăuza tânărului învăţător în ţinerea scriptelor. Bazargic, 1929. Tip. I. Zandali. 8° 124 p. 58 f. 2 tab. (3332—1929).
- GHIBU, Onisifor. Universitatea Daciei superioare. Buc. 1929. „Cultura Naţională”. 4° 2 f. 112 p. XXXI planşe. 56—1930).
- MĂRGINEANU, Nicolae. Psihotehnica în Germania. Selecţiunea şi orientarea profesională. Organizarea ştiinţifică a muncii. Cluj, 1929. Tip. Şc. de arte şi meserii. 8° VI, 82, II p. 2 planşe. (Studii şi cercetări psihologice No. 4). 3204—1929).
- MEMORIUL consiliului profesoral al Şcolii politice.

ISTORIE. GEOGRAFIE. BIOGRAFII.

- din București relativ la Institutele tehnice universitare și la admiterea absolvenților acestor institute în cadrele corpului tehnic al statului. Buc. „Cartea Românească”. 8° 21 p. (400—1930).
- MINOVICI, Ștefan S. Reforma învățământului superior. Buc. 1930. Tip. I. N. Copuzeanu. 8° 40 p. (502—1930).
- PORA, Andrei Organizații învățătoarești în Transilvania. Cluj, 1929. „Ardealul” 8° 122 p. 1 f., 1 tab. (254—1930).
- RUSU, Liviu. Problema orientării profesionale. Impresii din Germania și propuneri pentru organizarea ei la noi. Cluj, 1929. Tip. „Lapkiadó”. 8° 41 p., 1 f. (7—1930).
- RUSU, Liviu, L. Bologa, N. Mărgineanu, Al. Roșca, D. Todoranu. Psihologia configurației. Cluj, 1929. Tip. „Cartea Românească”. 8° VI, 151 p. (Studii și cercetări psihologice No. 3) 347—1930).
- LITERATURĂ. ISTORIE LITERARĂ.**
- AGARBICEANU, I. In România Mare. (Tâlcuri și sfaturi în trei conferințe populare). Buc. 1929. Edit. „Casei Școalelor” /Tip. Ion C. Văcărescu/. 8° 63 p., 1 f. (69—1930).
- ANTOLOGIA prozatorilor ruși contemporani. /Zece prozatori ai Rusiei Sovietice/. Trad. de Camil Baltazar. Buc. [1929]. Edit. „Cugetarea”. 8° 227 p., 1 f. 59—1930).
- BLAGA, Lucian. Cruciada copiilor. Dramă în trei acte. 1930 /Sibiu, 1930. „Dacia Traiană”. 8° 100 p., 1 f. (370—1930).
- CIRIPITURI populare din Banat. Adunate de Gheorghe Haiducu din Gruni, jud. Severin. Lugoj, 1929. Edit. „Minerva”. 16° 24 p. (3096—1929).
- DAVID, Alexiu. Dascălii din literatura română. Orăștie, 1929. Tip. „Solia Dreptății”. 16° 36 p. (64—1930).
- DELAGLOB, Iosif. Mulțumind și cântând lui Dumnezeu în România-Mare. Caransebeș, 1929. Tip. Diecezană. 8° 79 p. (222—1930).
- HULEA, Ovidiu. Jerbe matinale. /Poezii/. Cluj, 1929. „Ardealul” 8° 1 f., 96 p. (473—1930).
- IACOBESCU, D. Quasi. Poesii. Cu o prefață de Perpessicius. Buc. 1930. „Cultura Națională”. 8° 3 f., XI, 71 p. (452—1930).
- IORGA, N. La création religieuse du sud-est européen. Conférences données en Sorbonne. Paris, 1929. Libr. J. Gamber /Impr. „Datina Română”, Valenii-de-M. 8° 64 p. 2 f. (2978—1929).
- ISTRATI, Panait. Spovedania unui învins. (Rusia sovietică). In românește de P. Ioanid. Buc. [1929]. Edit. „Cugetarea”. 8° 226 p., 1 f. (63—1930).
- ORENDI-HOMMENAU, Viktor. Was ich an den Rand schrieb. Skizzen und Aphorismen. Temesvar, 1930. Selbstverlag. 8° 23 p. (274—1930).
- PERETZ, Ion. Fata lui Loth. Dramă în 3 acte. Buc. 1929. /Tip. I. Copuzeanu/. 8° 173 p., 1 f. (499—1930).
- POVESTITORI români. Bucăți alese (1880—1925). Cu o prefață și însemnări de Emanoil Bucuța. Buc. 1929. /„Cultura Națională”. 8° V, 140 p., 3 f. (456—1930).
- RUSSU, N. I. Basmele lui Creangă (studiu). Extras din „Ritmul Vremii” V. Buc. 1929. Edit. „Inst. de Literatură”. /Tip. Române Unite/. 8° 22 p., 1 f. (527—1930).
- SZABÓ T. Attila. Az Erdélyi Múzeum Egyetel XVI—XIX. századi kéziratok énekeskönyvei. Cluj, 1929. Lapkiadó ny. 8° 26 p. (Erdélyi Tudományos Füzetek. 1929. 20. sz.) (335—1930).
- VÁSÁRHELYI János. Arva Bethlen Kata öröme. Élektép a Bethlen Katá udvarházából. Kolozsvár, 1929. Minerva ny. 8° 16 p. (305—1930).
- ARBORE, Al. P. Informațiuni etnografice și mișcări de populațiune în Basarabia sudică și Dobrogea în veacurile XVIII și XIX cu specială privire la coloniile bulgărești din aceste regiuni. Extras din „Analele Dobrogei” X. Cernăuți, 1929. „Glasul Buc.” 8° 1 f., 10 p. (3065—1929).
- BĂCILĂ, Ioan C. Stampe privitoare la istoria Românilor. Extras din „Anuarul Inst. de istorie națională, Vol. V. Cluj, 1929. „Ardealul”. 8° 1 f. 132 p. (260—1930).
- BONJUG, N. Note asupra Grecilor din satul Regele Ferdinand I Alibeichioi. Extras din „Analele Dobrogei” X. Cernăuți, 1929. „Glasul Buc.” 8° 1 f. 273—289 p. (233—1930).
- BOROȘ, Ioan. Constituția. Societate secretă română în Lugoj 1830—1834. Lugoj, 1928. Tip. „Minerva”. 16° 45 p. 2 planșe. (3095—1929).
- CIUHANDU, Gh. Balgradule românesc — te chemăm mărțurie. Discurs la deschiderea Congresului preotesc ortodox. Arad, 1929. Tip. Diecezană 16° 29 p. (74—1930).
- CIUHANDU, Gh. Din viața lui Nestor Ioanovici episcopul Aradului 1767—1830. Schiță. Arad. 1929. Tip. Diecezană. 8° 56 p., 1 f., 3 planșe. (75—1930). Lei 40.—
- HOSTIUC, Erast. Istoricul fostei mănăstiri de maici din rătăruși pe Suceava. Extras din „Candela” XL. Cernăuți, 1929. „Glasul Buc.” 8° 51 p. (223—1930).
- MANOLIU, Emil. Responsabilitățile războiului mondial în 1914. Valenii-de-M. 1929. /Tip. „Datina Rom.”. 8° 10 p., 1 f. 2977—1929).
- MARINESCU, I. M. Figuri din antichitatea clasică. [Buc.] 1929. Edit. Casei Școalelor /Tip Ion C. Văcărescu/. 4° 256 p. 1 f. (71—1930).
- MEHEDIŢI, S. Le pays et le peuple roumain. Considérations de géographie physique et de géographie humaine. 2-e édition. Buc. 1930. 8° 136 p. (276—1930).
- MUNTEANU, I. Amintiri din cei optzeci și cinci de ani trăiți. Huși, 1929. Tip. Corlăteanu. 8° 80 p. (535—1930).
- NISTOR, Ion I. Cehoslovaciei și României. Expunere istorică. năuți, 1930. „Glasul Buc.” 8° IV, 80 p., 2 f. (224—1930). /Extras din „Codrul Cosminului” VI 261—340 p./.
- PANAITESCU, Em. Protoistoria Daciei opera lui V. Pârvan. /Extras din Dacoromania V./ Cluj, 1929. „Ardealul”. 8° 29 p. (472—1930).
- POP, Ștefan. Frământări românești în jurul scaunului episcopesc ortodox dela Arad. Arad, 1929. Tip. Diecezană. 8° 1 f., VI, 94 p., 1 f. (3122—1929). Lei 40.—
- RELI, S. C. A. Rosetti și N. Bălcescu în lumina cenzurii austriace. Extras din „Junimea Literară” XVIII. Cernăuți, 1930. „Glasul Buc.” 8° 1 f., 16 p. (229—1930).
- ROSETTI, R. Documente inedite relative la corpul de observație de la Gruia (1876). Extras din „Anuarul Inst. de ist. naț. Vol. V.” Cluj, 1929. Tip. „Ardealul”. 8° 1 f., 307—340 p. (258—1930).
- STRAJAN, Mihael. Amintiri din viața marelui român Dr. Ioan Rațiu. Din manuscrisul decedatului —. Odorheiu, 1930. Tip. „Minerva”. 8° 26 p. (504—1930).
- URSĂCESCU, V. Istoria fostului schit „Vovidenia” din Huși. Alcătuită de —. Huși, /1929/. Tip. Corlăteanu. 8° 46 p., 1 f. (2641—1929).
- VASILESCU, Nae A. Schițe -documente și însemnări din orașul și județul Brăila. 1928—1929. Brăila, [1929]. Tip. „Curierul” 8° 2 f. 160 p. 2 f. (506—1930).
- VELCEANU, Iosif. Corurile și fanfarele din Banat. /Doine și cântece din Banat/. Craiova, 1929. Scrisul Românesc. 8° 112, 16 p., (2763—1929) Lei 200.—

Zece ani dela moartea lui Xenopol

Sunt figuri reprezentative, cari prea repede sunt uitate după moarte. In jurul numelui lui A. D. Xenopol, dela dispariția căruia s'a împlinit un deceniu, cronica a vorbit prea puțin. Și nu e drept, nu e cuvîncios. Opera istorică a lui Xenopol e monumentală. El a scris cea mai completă istorie a românilor. O ediție nouă în zece volume publică chiar acum Cartea Românească: cele dintâi nouă au fost deja puse în circulație, iar volumul al zecelea va apărea peste puțin. Xenopol a stăpânit un mare câmp de cunoștinți și ne-a dat o bogăție imensă de informație asupra trecutului nostru. A luat cu succes lupta împotriva răslerienilor și a documentat continuitatea noastră în Dacia cu argumente temeinice. Pentru întâia oară la noi a încercat Xenopol o istorie a partidelor politice, care a fost apreciată pentru obiectivitatea manierii sale de cercetare. Păcat că nu ne-a lăsat decât două volume. Xenopol s'a bucurat de un renume mondial, pentru că n'a dat numai o cronologie uscată de fapte și stăpânitori, ci a urmărit cu aparat științific înlănuirea cauzală a evenimentelor și s'a ridicat până la o filosofie a istoriei. Cartea sa asupra Principiilor fundamentale ale istoriei este o mărturie a ascensiunilor teoretice pe cari le-a atins inteligența sa scripitoare și vioae. Istoricii și filozofii de greutate din apus fin seamă de Xenopol mai ales dela apariția celebrei sale cărți *La théorie de l'histoire* în care a lămurit o viguroasă și originală concepție de filosofie a istoriei. Invitat la Sorbona a ținut o serie de conferințe neuitate asupra românilor, publicate sub titlul *Les roumains*. Nu putem da uitării cu ușurință o asemenea glorie a geniului nostru, fără a nu ne stigmatiza singuri de nerecunoștință, impietate și de ignoranță.

Să nu uităm Basaraba!

Nu suntem dintr'aceia, cari să se teamă de un conflict armat cu Rusia sovietică. Pentru că orice încercare de agresiune la Nistru va găsi în picioare întregul românism. Conștiința românească viguroasă a celui din urmă cetățean până la punctul geografic cel mai vestic e gata de mobilizarea imediată a tuturor puterilor ei de rezistență și apărare a teritoriului național. Apoi alături de noi stă o Europă întreagă, care și dealtfel abia mai mistuie și mai suportă flagelul

dezordinelor și nemulțumirilor fomentate de soviete. Să nu uităm apoi situația internă foarte grea a sovietelor. Rusia bolșevică nu stă pe roze, dimpotrivă luptă cu mari dificultăți de ordin economic, cari au fost sporite în ultima vreme de către îndrăsneata experiență a unei colectivizări integrale a proprietăților rurale. Regimul Stalin a trecut la o fază grea a programului, la exploatarea colectivă a agriculturii, surescitând spiritele și punându-se la o încercare care-i poate deveni fatală. Tocmai din aceste considerenă nouă nu ni se pare verosimilă intenția sovietelor de a deslănțui o conflagrație, care nu va putea fi localizată la Nistru. Ceace ne îngrijorează pe noi este problema însăș de reorganizare a Basarabiei. In cei 12 ani n'am făcut acolo investițiile necesare în niciun domeniu. Și vai! ce urgentă nevoie e să se sară într'ajutorul acestei provincii. Șosele, linii ferate, buna administrație, valorificarea produselor, credit agricol — sunt chestiuni cărora nu le-am dat o soluție. O serie de ani ar trebui să investim în Basarabia câte un miliard, pentru a o face să se simtă în țara românească, pentru a ucide o psicoză mistică și depresivă care n'o încadrează în ritmul simțirii românești sănătoase. Basarabia trebuie vindecată complet, căci criza prin care a trecut a fost adâncă.

O datorie publicistică

Despre viața, faptele, cugetările și operele președintelui Masaryk au apărut multe articole omagiale și note fugare în presa românească. Nici nu se putea altfel, date fiind simpatiile profunde ale poporului român față de capul statului cehoslovac. A fost bine apoi, că editura „Adevărul” a publicat o broșură mai cuprinzătoare și cu o distribuție potrivită a temelor. Broșura T. G. Masaryk conține câteva articole foarte bune. Semnalam în primul rând revista de politică externă a dlui Liviu P. Nasta în care se dau relațiuni excelente asupra rolului determinant jucat de Masaryk. D. Vasile Stoica publică amintiri prețioase asupra colaborării româno-cehe. Pagini inedite asupra unei faimoase scenări a contelui Aerenthal pentru a provoca Serbia semnează d. dr. Graur scoțind în relief intervenția curajoasă a lui Masaryk care a descoperit textul falș al unei telegrame împicinate.... Broșura de 120 pagini conține un material select și convingător cu privire la maniera de a gândi și a ac-

ționa a savantului Masaryk cel iubitor de adevăr și dreptate.

Doliul Franței

Regiunile din sudul Franței au fost devastate de inundații groaznice. Sate întregi sunt distruse de valurile furioase. Revărsările au făcut și victime omenesti. Cam 800 oameni au pierit înecați. Pagubele produse de catastrofala furie a apelor se cifrează la mai multe miliarde. Intre Bordeaux și Tuluza potopul a băntuit cu putere elementară distrugând viile mănoase. Pe acea linie se găsește și localitatea Carcaçonne, intrată în istorie de când Poincaré și-a rostit acum trei ani celebrul său discurs în care a preamărit cele patru avuții ale Franței: vinul, grâul, sfecla și mătasa. Viile primează Producțiunea vinurilor, cultura viticolă, exportul beuturilor franceze constituiesc preocupare permanentă guvernamentală. Se prevede anul acesta o scumpire a vieții în Franța din cauza dezastrului recent. Nenorocirea a produs o vie impresie în toată lumea. Guvernele statelor s'a grăbit să se alieze la doliul Franței, iar orașele și societățile se întrec într'a trimite ajutor bănesc sinistraților.

Săteni și orașeni

Spectatorul neutru al bătăliei electorale ce s'a încins în jurul consiliilor comunale, orașenești și municipale, deține un formidabil material psihologic. Satele s'au comportat în genere, în mod liniștit, grav, cu toată grija și răspunderea pentru averea comunală, au depus liste din gospodari vrednici și au evitat țigănia. La orașe însă zurbala a fost în toiu și ici-colo a întrecut orice închipuire în ce privește ieșirile violente, acuzațiile, tumultul de stradă, bătăile.... Publicistul Nae Ionescu a avut cu prilejul conferinței sale dela Cluj din toamna trecut o observație justă: țărani din vechiul regat sunt leiți ca cei din Transilvania în ce privește spiritul lor tăcut, cumpătat, aproape depresiv. Săteanul vechiului regat se deosebește de orașanul locvace, sgomotos, șurdalnic, superficial, căci firea lui e mai închisă și mai adâncă. Țărâni-mea noastră este înfrățită în judecata așezată, cu rost, cumpănită, serioasă. Orașenii s'au dat cu vârf și îndesat în spectacol. Mai mare rușinea. Coruptibilitatea la orașe receră un procent respectabil.... Și să nu dăm dreptate acelor teoreticieni înțelepți cari indeamnă întoarcerea la sursele puternice de vitalitate ale poporului nostru dela țară?

5. Universalizare prin religie

Scriitorul Nichifor Crainic, directorul revistei *Găzeta*, a rostit o conferință interesantă despre pacifism la Sthuaio când a fost sărbătorită și comedia Cécile Sorel. Dsa a recunoscut eforturile generale pentru a pacifica lumea și a constatat progresul curentului pacifist. Totuș d-sa crede, că drumul apucat astăzi de îndrumătorii Societății Națiunilor, al paneuropenismului, al conferințelor de uniune vamaia, este greșit. Nu prin materialism se apropie popoarele, dimpotrivă interesele economice fiind foarte diverse stă deschis neconținut un câmp de ostilități invincibile, de rivalități încâpăținate. Cu această mare idee generatoare nimeni nu se poate mai bine și eficace însărcina decât biserica. Pacificarea popoarelor nu se poate face decât în semnul lui Hristos.

Religia creștină a biruit egoismele naționale și a creat o incontestabilă universalitate. — D. Crainic a susținut cu patos această teză, cu toate că realitățile îndreptățesc și cealaltă teză: pacifismul prin compromisurile, acordurile, consensurile economice și politice. Indiferent însă de alte opinii, am dat aci o concepție netă și argumentată scripitor de unul dintre cei mai autorizați intelectuali români, cum este dsa. Ținta e comună. Mijloacele pot fi diferite. Biserica e datoare să stea cu toate forțele vii în slujba pacifismului salvator.

Indemnurile dnei Cécile Sorel

Cea mai mare artistă a Franței dna Cécile Sorel a jucat decurând pe una din scenele noastre din capitală. În cadrul unui festival apoi a jost sărbătorită de către oficialitatea actoricească și de către public. Urărilor căldușate le-a răspuns aducând elogii neamului românesc care este foarte bogat, omagiilor și felicitărilor adresate în talente și căruia-i surde un viitor mare. A amintit de două genii: De Maz și Enescu. Observând atâta tineret entuziast în sală a dat câteva indemnuri cari e bine să prindă în pământ bun. Ca și cum ne-ar fi ghicit stăbăciunile (cari până la un punct sunt calități) de popor care se lasă ușor transportat de către o vorbă inspirată, repede se face ecoul străduințelor de aiurea, se însufletește de izvoare și se caracterizează prin spontaneitatea atitudinilor. — Cécile Sorel a pus la inima tuturor: să munciască, numai o nație care știe să fie tenace în virtuțile de muncă se poate înălța. Admirabil indemn. Munca cimentează o cultură, și-i dă soliditatea așteptată. Să asculte sfatul ei tinerii noștri universitari, căci fără armatura ce se desăvârșește ceas cu ceas în laboratoare și bibliotecă viitorul este nesigur. Numai munca este izvorul optimismului creator. Tocmai fiindcă n'am văzut subliniată această parte a cuvântării ceteșei de Segur ne-am permis să facem aci această însemnare.

Fondul Masarky

Am urmărit donațiile cari s'au făcut în Cehoslovacia cu prilejul jubileului de 80 ani al președintelui Masarky și am admirat simțul de sacrificiu al aceluia popor harnic și atât de

industrializat. Parlamentul a pus la dispoziția președintelui suma de 20 mil. coroane, deci cam 100 mil. lei pentru operele de asistență socială. Apoi n'a rămas întreprindere care să nu fi votat sume însemnate pentru igiena și sănătatea funcționarilor și muncitorilor săi. Spitale, infirmerii, asistențe, aziluri, puericulturi au luat naștere ori și-au intensificat acțiunea socială. Pentru eugenia și capitalul uman al națiunii cehoslovace aceste dotări vor avea minunate efecte. Iată cum se iau acolo inițiativele demografice, cum prosperează civilizația acestui popor! Subiecul astfel marcneză un pas important înainte în intensificarea acțiunilor de ameliorări biopolitice. Civilizația unei țări se măsoară după grija ce se poartă straturilor de jos, a spus cu atâta dreptate cineva.

Tardieu redivivus

În aparență nu s'a schimbat nimic... După un scurt interval, în care s'a încercat o orientare spre stanga a politicii franceze, sub un guvern, în fruntea căruia era radical-socialistul Chautemps, d. Tardeu a revenit. Din proba de foc a votului Camerii guvernului dsale a ieșit cu un plus de 50 de voturi ceace este un câștig destul de încurajator pentru noua orientare politică.

În fond s'a schimbat foarte mult... Cine a urmărit mai deaproape structura noului guvern a putut vedea o ușoară accentuare a nuanței de dreapta. Faptul acesta s'a putut observa și din vehemența cu care partidele de stânga au atacat noua formațiune politică, la prezentarea ei, în fața Camerelor. Radical-socialiștii niciodată n'au fost atât de uniți; Herriot însuși a ieșit din expectativa de până acum. Alegerea lui în fruntea grupului parlamentar radical-socialist este destul de semnificativă. Socialiștii s'au aliat ardicalilor în aceeași linie de atac violent...

În fond s'a schimbat foarte mult: luptele parlamentare franceze au intrat într'o fază acută. S'a sfârșit cu politica de uniune, inaugurată de d. Poincaré! Radical-socialiștii s'au convins, prin experiența Chautemps, că ei nu pot dicta în actuala Cameră, aleasă de guvernul Uniunii naționale. Măi mult: între o parte a centrului și dreapta este o alianță tacită, îndreptată împotriva lor.

Noua fază a politicii interne franceze ne va aduce surprize interesante. Nenorocirea provocată de inundațiile dezastruoase din sud au îndepărtat, pentru un moment, spiritele dela luptele politice. Furtuna însă va veni.

Uniunea vamală

Se vorbește cu tot mai multă insistență despre desființarea pașapoartelor și măsurilor restrictive vamale. Pentru că circulațiunea produselor să fie cât se poate de liberă. Aceste ar fi anticipările înființării marelui plan de paneuropenizare. Briand a aruncat magica idee a Statelor-Unite, bine n'feles realizată întâiu pe țărâm economic. S'a lansat ideea chiar a unui stat universal. Idee mare, dar cu greu de înfăptuit actualmente altfel decât în domeniul pur spiritual. Hoțărât, omenimea tinde cu tot mai mul-

ta rapiditate către universalism. Trep-tele evoluției sunt însă înjinit de multe și niciodată nu vom putea aspira la o integrată și unică dominație politică. Chiar când va fi așa, integralitatea politică nu va contopi așezările naționale, ci acestea vor primi expresii și mai clare și mai perfecte. Recentă conferință vamală dela Geneva s'a izbit de reale dificultăți, însă curajul animatorilor pacifiști nu scade. Armistițiul și unificarea vamală ar stărni un progres necunoscut încă popoarelor. Consensus se va stabili într'o zi sub puterea presiunilor pe cari viața cotidiană le exercită asupra legii de dezvoltare, neînădurabil și aproape fatal, a statelor moderne.

Academii de Arte Frumoase

Intr'un recent interview, acordat Patriei, întrepridul subsecretar dela Culte și Arte, d. Valer Moldovan, a adus în discuție problema învățământului nostru artistic. Dsa a prezentat în linii largi spiritul înțelept și modern în care are de gând să reorganizeze acest învățământ.

Noul proiect ar da o deosebită atențiune Academii de Arte Frumoase. Instituțiile acestea, cu o menire și situație atât de nesigură până acum ar fi ridicate la rangul Facultăților. Scopul lor de până acum: de a pregăti elemente didactice pentru cursul secundar și a ajuta dezvoltarea talenților artistice, va fi mai precis delimitat. Statul le-ar da înzestrarea corespunzătoare pentru realizarea, cât mai completă, a acestui scop.

Gândul e bun. Ii dorim realizarea grabnică și întreagă. Acum când se pregătesc noile baze ale învățământului nostru superior, e bine că s'a îndreptat atenția și spre învățământul artistic. În viitoarea orientare a culturii noastre arta trebuie să-și primească locul, pe care-l merită. Febrila activitate artistică din anii de după războiu, dovedește pe deplin interesul pe care-l poartă societatea românească acestei flori a sufletului omenesc.

Ne aducem aminte cu cât entuziasm a primit opinia noastră publică Școala de Arte Frumoase a Clujului. Dela întemeiere și până astăzi interese pentru ea a crescut mereu; numărul elevilor rămâne statornic. El va crește îndoit când Școala va fi ridicată la rangul de Acaemie și statul îi va asigura existența. Avem încrederea că dl. Subsecretar de Stat își va face o chestiune de mândrie din statificarea și înzestrarea acestei Școli.

Progresul cinematografului

Odată cu apariția filmului sonor și vorbitor Cinematograful a intrat într'o fază, care însemnează un progres uimitor față de stângacele lui începuturi. Cinematograful nu mai este, astăzi numai al copiilor, al d-soarelor dela poștă și al babelor, ci al tuturor oamenilor, dornici de desfătările suflătoare ale artei adevărate. Și aceasta nu atât pentru că vorbește sau e însoțit de sunete muzicale, mai mult sau mai puțin potrivite spiritului pieșei, ci pentru artă senică cu totul specială, deosebită și superioară în unele privințe artei teatrale. Există o estetică a cinematografului, pentru care filme ca *Volga*, *Patmiile cârnii*,

Porunca Țarului, Umbrele albe, Pantera din Siam sunt exemple extrem de evocatoare. De altfel în Germania se fac teze de doctorat despre această estetică, iar revistele de specialitate sunt pline de discuții savante asupra ei.

Cinematograful se apropie tot mai mult de esența sufletului omenesc. Epoca decorativului și melodramaticului începe să dispară; peisagiul natural și uman e trecut pe al doilea plan, lăsând loc omului cu miraculoasa lui putere de expresie. Cinematograful se concentrează, se adâncește, se apropie astfel tot mai mult de esența artei. El ne rezervă încă surprize mari...

Centenarul lui «Hernani»

În seara de 25 Februarie a. c. Comedia Franceză a comemorat împlinirea unui veac de când pe aceeaș scenă, s'a reprezentat, pentru întâia dată drama romantică *Hernani* a lui Victor Hugo. Poate să mire faptul că se dă atata importanță reprezentării unei piese de teatru, mai ales când această operă nu este nici cea mai bună a lui Hugo și nici o valoare neîntrecută a literaturii franceze. Dar în *Hernani* nu se comemorează numai opera în sine, ci cea mai strălucită învingere a unui curent, care a avut o influență covârșitoare asupra dezvoltării spiritului european în tot cursul secolului XIX.

Romantismul francez — căci de el e vorba — își are originea în Rousseau, Mme de Staël și Chateaubriand. Toți trei au făcut legătura cu curentul anterior clasic și cu literatura streină, în special engleză și germană, a cărei influență se resimte din plin noul curent. Spiritul acestor trei scriitori e, în fond, profund romantic, ei au totuși amestec de clasicism, cel puțin în forma lor, dacă nu altundeva. Cel care a dat romantismului puterea de a zdrobi cu desăvârșire clasicismul e Victor Hugo. El a dat noului curent pecetea genialității sale uriașe, profund romantice. El a văzut în noul curent nu numai literatură, ci și artă, filosofie, politică. Pentru el romantismul e un *nou stil de viață*. Astfel s'a întâmplat că cele mai însemnate momente ale romantismului din imaginația lui genială au tăsnit. Când, acum doi ani, se serba un veac de la începutul romantismului tot o faptă de-a lui Hugo se serba. *Prefața lui Crommel*, adevăratul manifest al noului stil de viață o scrisese „copilul sublim al „veacului“. După doi ani același „copil sublim“ în vârstă de 28 ani dădea comediei franceze drama „*Hernani*“, în care spiritul nou colcăia în toată puterea lui. Manifestul de la 1828 i-a urmat lupta, în înțelesul literar al cuvântului. Clasicismul a primit, la el acasă, lovitura de grație.

Romantismul francez a avut o covârșitoare repercurșiune asupra dezvoltării literaturii noastre. Eliade, Negruzzi, Alecsandri, Alexandrescu, Bolintineanu, Bălcescu, — pentru a nu aminti decât de pe cei mai mari — toți s'au resimțit de el. Iată de ce trebuie să spunem și noi un cuvânt la această comemorare....

Alois Jirásek

Unul dintre cei mai populari și cei mai productivi romancieri ai literaturii cehe, maestrul Alois Jirásek a decedat după o scurtă boală în 12 Martie a. c. în etate de 79 ani.

S'a născut ca fiu al unui brutar sărac în Hronov, un oraș mic în nordul Cehiei.

Numeroasele romane istorice ale lui, mai ales „*Intunericul*“, *L. L. Věk*, „*Frățirea*“, *Capii de câini*“, au răspândit gloria lui Jirásek departe peste hotare. Cărțile lui n'au lipsit aproape în nici o tabără de prizonieri, mai cu seamă între legionarii cehoslovaci din Rusia.

Alois Jirásek a fost în fruntea scriitorilor cehoslovaci și în numele lor a urât buna venire președintelui Masaryk la sărbătorirea întoarcerii sale din exil în *Praha* eliberată.

Pentru meritele sale a fost numit senator.

Tragica încetare din viață a lui cade în epoca serbării jubilară a președintelui Masaryk, care a fost contemporanul, admiratorul și prietenul său.

Bibliografie

- Reviste primite la redacție:*
 Recueil pédagogique (Société des Nations). Vol. I, No. 2;
 L'Europe Centrale, No. 21. Prague;
 La Rassegna Italo-Romena, Milano Anno V, No. 1;
 Korunk, V. Martie;
 Revista de Filosofie, vol. XV, No. 1;
 L'Europe Nouvelle, XIII, 1 Mar.;
 Viața Literară, V, No. 12—16 Martie;
 Adevărul Literar;
 Darul Vremii, a. I, No. 1;
 Îndreptar, I, No. 1;
 Țara Bârsei, II, No. 2, „Astra“ Brașov;
 Revista Generală a Invățământului, XVIII, No. 1;
 Ritmuri, No. 6;
 Viața Medicală, VI, No. 1, Timișoara;
 Bulletin eugenic și politic, No. 11—12, Cluj;
 Viața Românească, No. 11—12.

Institutede Credit Românesc

BANCA URBANĂ Societate Anonimă București, cu un capital de Lei 50.000.000 deplin vărsat își publică bilanțul pe anul 1929.

Destinicia și priceperea cu care este condusă ne silește să analizăm puțin acest bilanț și suntem și datori să facem astfel, pentru că această instituție solidă și-a dobândit importanța: prin promptitudinea afacerilor, prin chibzuita conducere, și printr-o activitate metodică economică a reușit să se afirme ca o bancă de primul rang.

Din studierea cifrelor acestui bilanț în comparație cu cifrele bilanțului anului 1928 reese:

a.) a aplicat cu stăruință principiile scăderii dobânzilor, în felul acesta și-a creat o clientelă comercială serioasă și statornică;

b.) a vegheat la solidaritatea plasamentelor, astfel surprize nu pot avea loc;

c.) deși dispunem de o frumoasă

cifre a depunerilor — Lei 112.847.856, cu 45.649.168 mai mult ca în 1928, totuși nu și-a permis dezvoltarea normală a volumului de afaceri, aceasta în scopul unei bune prevederi;

d.) deasemenea și capitalul său de Lei 50.000.000 nu i-a dat imbold de a și mări afacerilor, tot în vederea lichidității în aceste momente de criză acută;

e.) a reușit totdeauna să aibă disponibilități de numerar cifra bilanțului — Lei 21.319.842 — dovedește aceasta; prin mijlocul acestei disponibilități a avut posibilitate de mobilitate serioasă a afacerilor, de ani și-a creat încrederea depunătorilor.

Toate aceste principii, aplicate cu metodă și stăruință, — e drept — n'au dat mari beneficii — Lei 11.672.833 net la un capital de lei 50.000.000, în schimb însă, această prudență, ce o recomandăm tuturor în aceste timpuri de criză, dovedește o bună conducere și singura, ce poate suprima surprizele.

Din activitatea acestei bănci, prin cifrele din bilanț, mai reese:

a.) și-a amortizat diverse valori pentru Lei 6.009.4425;

b.) și-a redus cheltuelile la minimum, putând servi ca exemplu, — apoi la capitalul său de Lei 50.000.000

și-a creat rezerve de Lei 14.176.890

deci un fond de Lei . . . 64.176.890

la un total de plasament sigure de Lei 226.0303.906, deci cu 36 %, — contribuie banca cu fondurile sale, fără a mai ține seamă de valoarea investițiilor, ce sunt trecute în bilanț numai cu Lei 17.780.937, când valorile lor reale sunt minimum duble; mai ales, după renovarea imobilului în local frumos și spațios corespondând tuturor cerințelor, lucrările și amenajările ce s'au înfăptuit în anul trecut.

Toate aceste considerațiuni sunt o dovadă și o apreciere bine meritată adresată consiliului de administrație al băncii. — Banca Urbană și-a câștigat o bună reputație în lumea noastră bancară, fiind și un sprijinitor al propășirii comerțului și industriei din cadrul țării.

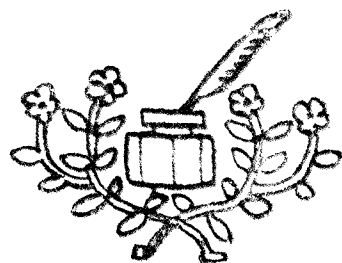
Citiți noua dramă a lui
LUCIAN BLAGA

„Cruciada Copiilor“

apărută în

Tip. „Dacia Traiană“

SIBIU.

Industria Sârmei S. A.

Cluj, Iuliu Maniu No. 25.

Producem :

Fier de beton, Eier laminat în colaci. Cue de tot felul, splinturi. Sârmă de fier, albă, arsă, arămită, Sârmă zincată (galvanizată), Sârmă ghimpată-zincată, Sârmă, de oțel, Arcuri pentru mobile, Agrafe de birou sârme pentru saci

„SCHMOLLPASTA“

S. A. Brașov

Fabrică de cremă de ghetă
Premiată la 30 de expoziții

Cassa de Păstrare și Banca de Credit din Cluj Soc. An.

Cluj, Piața Unirii Zo. 7.

Capital social:
85 milioane lei

SUCURSALE:

DEJ, SÂNMĂRTIN,
ALBA-IULIA, TG-
MUREȘ, ORADEA

Face toate operațiunile
bancare în modul cel
mai avantajos

Bancă autorizată pen-
tru valute. — Antre-
pozit lângă calea ferată.

INSTITUTE AFILIAȚE:

Cassa de Păstrare din Tur-
da-Arieș în Turda; Banca
Economică și Cassa de Pă-
strare din jud. Alba, Aiud;
Banca Poporală Boc. An. în
Huedin; Banca de Credit din
Gherla Soc. An. în Gherla;
Cassa de Păstrare din jude-
țul Odorheiului Societate Anon.
în Odorhei; Cassa de Păstra-
rare și Credit din Gheorgiu
și jur Societate Anonimă în
Reghinul-Săseș.

UNIVERSITE DE NANCY

FACULTÉS DE DROIT, MÉDECINE,
SCIENCES, LETTRES, PHARMACIE

CHIMIQUE ELECTROTECHNIQUE ET DE MÉCANIQUE APPLIQUÉE, AGRICOLE ET
COLONIAL GÉOLOGIE APPLIQUÉE, COMMERCIAL, DENTAIRE, SÉROTHÉRAPIQUE,
ECOLE SUPÉRIEURE DE LA MÉTALLURGIE ET DE L'INDUSTRIE DES MINES,
ECOLE DE BRASSERIE

Les diplomes d'Ingénieur délivrés par l'Université de Nancy
sont enregistrés au Ministère de l'Instruction Publique

**Maison des Etudiants du Parc de Monbois
Restaurant Universitaire**

ETUDIANTS ÉTRANGERS : ENSEIGNEMENT SPÉCIAL DU FRANÇAIS.

Préparation aux Examens de l'Alliance Française
COURS DE L'ANNÉE SCOLAIRE: 3 NOVEMBRE — 1er JUILLET
COURS DE VACANCES: 9 JUILLET — 1er OCTOBRE.

Diplomes d'Etudes françaises

Relations avec des Familles françaises assurées par un Comité de Patronage
Pour tous renseignements, s'adresser à l'Office de Renseignements
de l'Université, 13, Place Carnot

Adresa abonatului: